БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ.

«КИЗИЛ УЗБЕКИСТАН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР.

43-йил чиқиши № 5 (11754). | Жума, 6 январь, 1961 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Совет-Индонезия музокаралари

МОСКВА, 3 январь. (ТАСС). Бугун Кремлда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ва Индонезия Республикаси ҳукумат делегациялари ўртасида музокаралар бошланди. Музокараларда СССР Министрлар Советн Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Микоян совет делегациясига бошчилик қилмоқда.

Делегациялар ҳозирги халқаро аҳвол ҳамда Совет Иттифоқи билан Индонезия ўртасидаги дўстлик алоқалари ва ҳамкорликни янада кенгайтириш масалаларини муҳокама қилдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ 1961 ЙИЛ 5 ЯНВАРДАГИ МАЖЛИСЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

5 январь куни эрталаб соат 10 да Тошкентда Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида бешинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг бешинчи сессияси очилди.

Раис столи олдида Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат **Р. Ғ. Ғуломов** ва унинг ўринбосарлари депутатлар **С. В. Стародубцев, У. Ибодуллаева** ўтиришибди.

Олий Совет сессиянинг қуйидаги кун тартибини бир овоздан тасдиқлайди.

1. Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1961 йилги Давлат плани тўғрисида. (Бу масала Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан киритилади).

2. Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджети тўғрисида ҳамда Ўзбекистон ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақида. (Бу масала Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан киритилади).

3. Ўзбекистон ССР, Қорақалпоғистон АССР ва республика меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг бюджет ҳуқуқлари ҳақидаги Қонун лойиҳаси тўғрисида. (Бу масала Ўзбекистон ССР Олий Совети Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссияси томонидан киритилади).

4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида. (Бу масала Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми томонидан киритилади).

Бу масалаларни қараб чиқиш тартиби ҳам тасдиқланди.

Олий Совет сессия томонидан тасдиқланган иш тартибига мувофиқ, Ўзбекистон ССР Госплани раиси депутат **С. К. Зиёдуллаевнинг** «Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1961 йилги Давлат плани тўғрисида» ҳамда республика молия министри депутат **В. М. Муродхўжаевнинг** «Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджети тўғрисида ва Ўзбекистон ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетининг ижроси ҳақида» қилган докладларини тинглади. Ўзбекистон ССР Олий Совети Бюджет комиссиясининг раиси депутат **Ғ. Ғ. Юсуповнинг** қўшимча доклади ҳам тингланди.

Олий Советнинг биринчи мажлисида тингланган докладлар юзасидан музокаралар бошланди. Музокараларда депутат **Н. М. Муродов** (Тошбулоқ сайлов округи), Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг раиси **Д. Ешимбетов**, депутат **А. Азимов** (Пастдарғом сайлов округи), депутат **Ҳ. О. Маърупов** (Калинин сайлов округи), депутат **А. С. Пономарев** (Октябрь сайлов округи) сўзга чиқдилар.

* * *

Соат 16 да Олий Совет мажлислар залида Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи мажлиси очилди.

Мажлисда кун тартибининг дастлабки икки масаласи юзасидан музокаралар давом этди. Музокараларда депутатлардан **С. Пўлатова** (Дзержинский сайлов округи), **Н. И. Супотницкий** (Калинин сайлов округи), **Н. В. Мартинов** (Фарҳод сайлов округи), **У. Абдуллаев** (Жданов сайлов округи), **Б. Г. Мирзабеков** (Бордонкўл сайлов округи), **А. М. Қодиров** (Темир йўл сайлов округи), **А. Г. Давидянц** (Хум сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Сессияда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси депутат **О. А. Алимов** нутқ сўзлади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети бешинчи сессияси. СУРАТДА: мажлислар зали.
В. Баскаков ва В. Лейзерович фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Дастлабки қадамлар

1960 йилни якунлаб, янги, 1961 йилга қадам қўйдик. Ватанимизнинг ҳар бир одими бизни адолат ва камолат, роҳат ва фароғат замони—коммунизмга яқинлаштирмоқда. Қирқ уч ярим йил мобайнида бу улуғ йўлнинг ярмидан ошиб кетдик. Ҳозир коммунизмнинг салобатли ва жозибадор чўққилари кўзга яққол ташланиб турибди.

Улкан етти йиллигимиз коммунизм қуришни авж олдириш даври бошланганидан дарак берган бўлса, ўтган йилимиз Коммунистик партия белгилаган режалар анча барвақт бажарилажагидан, совет халқининг ғайрат ва шижоати, ақл-заковати беқиёс ўсиб, бораётганидан далолат берди.

Сизларга Янги йилда чин кўнгилдан сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат, халқимизнинг, совет Ватанимизнинг бахти, тинчлик ишининг ғалабаси ва коммунизм тантанаси учун меҳнатда ва ижодкорликда катта муваффақиятлар тилаймиз.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг Совет халқига Янги йил табригидаги бу илҳомбахш сўзлар меҳнаткаш ва бунёдкор халқимизнинг кўнглини зўр қувончга тўлдирди, мамлакатимиз меҳнаткашларини янгидан-янги зафарларга руҳлантириб юборди.

Республикамизнинг завод ва фабрикалари, конлари ва қурилишларидан янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб келаётган ўнлаб хатлар етти йиллик учинчи йилининг илк соатлари сермазмун ва серфайз бўлганлигини ҳикоя қилади. Нефтчилар, «Ташкенткабель», «Газоаппарат» заводлари, Самарқанддаги чой қадоқлаш фабрикаси, Марғилон ипак комбинати коллективлари январнинг дастлабки кунларини қувончли кўрсаткичлар билан ўтказдилар. Оҳангарон, Навоий, Тахиатош ГРЭСларининг қурувчилари бу улкан нурхоналарни тезроқ битказиш учун курашда янги ютуқларни қўлга киритдилар.

Чиндан ҳам меҳнаткашларимизнинг бу қадар ғайрат ва ташаббускорлик билан меҳнат қилиши бежиз эмас. Чунки, бу йилги вазифалар ўтган йиллардагидан анча катта ва масъулиятлидир. Чунончи, шахтёрларимиз кўмир чиқаришни 1960 йилдагидан 25 процент, табиий газ чиқаришни 2,1 баравар, энергетикларимиз электр қуввати ҳосил қилишни 1 миллиард киловатт соат кўпайтиришлари, кимёгарларимиз ўтган йилдагидан 8 процент кўп минерал ўғитни деҳқонларга етказиб беришлари лозим.

Машинасозлар зиммасидаги масъулият айниқса юксак. Пахтакорларимизни машаққатли меҳнатини енгиллаштириш учун курашаётган ташсельмашчилар пахта териш комбайнлари ясашни кун сайин тезлата бориб, йил охиригача 5 мингта янги, модернизация қилинган «ХВС-1,2» машинаси чиқарадилар. Ҳар бир уяга аниқ миқдорда чигит экадиган сеялка чиқарадиган «Узбексельмаш» заводи коллективи ҳам ўзига юклатилган шарафли вазифани кўнгилдагидек бажариш учун сабот билан меҳнат қилаётир.

Бу йил маданий-маиший маҳсулотлар ишлаб чиқаришга жуда катта эътибор берилади. Жумладан, мебель ишлаб чиқариш ўтган йилдагидан 15 процент кўпаяди. «ЗИЛ», «Днепр» маркали энг яхши холодильниклар ишлаб чиқариш ўзлаштирилади. Турли газламалар, пойафзаллар ва бошқа кенг истеъмол маҳсулотлари ишлаб чиқариш ғоят кўпаяди.

Ҳамиша илғор, ҳамиша ғолиб ишчилар синфимизнинг бу вазифаларни ҳам шараф билан бажаришига шак-шубҳа йўқ.

Республика Халқ хўжалиги кенгаши, Министрлар Совети ҳузуридаги маҳаллий саноат Бош бошқармаси, Қурилиш министрлиги ва бошқа министрлик ҳамда бошқармалар 1961 йил планини муваффақиятли бажариш юзасидан муҳим тадбирларни ишлаб чиққанлар. Энди ҳамма гап ана шу тадбирларнинг қандай амалга оширилишида, ишчи ва хизматчилар, инженер-техник ходимларнинг маҳсулот чиқаришни кўпайтириб, сифатини яхшилаш ва шу йўл билан етти йилликни муддатидан илгари бажариш учун бошлаган улуғ ҳаракатига тўғри раҳбарлиқ қилишда қолган.

Етти йилликнинг учинчи йилини кўнгилдагидек якунлаш учун аввало ўтган йили йўл қўйилган камчиликларни таг-томири билан бутунлай йўқотиб ташлаш, янги техника ва илғор технологияни қунт билан жорий этиш, меҳнаткашлар оммасининг ижодий ташаббускорлигини авж олдириш зарур.

Бу йил республикамиз саноатида меҳнат унумдорлиги ўтган йилдагидан 3,7 процент ортиши лозим. Бу вазифани барча корхоналар қисқартирилган олти ва етти соатлик иш кунига ўтган бир шароитда амалга ошириш кераклиги ҳисобга олинганда, унинг нақадар катта иш эканлиги маълум бўлади. Шунинг учун ҳам корхоналарнинг раҳбарлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари меҳнат унумдорлигини ошириш учун ички резервларни қунт билан қидириб топишлари ва уларнинг ҳаммасини тўла ишга солишлари керак.

Бунинг учун янги техника, илғор технология ва илғорлар тажрибасини ҳамма жойда кенг жорий этиш билан бирга электр қуввати, материаллардан тежаб-тергаб фойдаланиш, ихтирочилар ва рационализаторларнинг таклифларини тез амалга ошириш лозим бўлади. Шунга эришиш керакки, биронта корхона ва қурилишда ишламай турган машина ёки механизм бўлмасин. Белгиланган нормани бажармайдиган биронта ишчи, бригада ва участка, биронта корхона ёки қурилиш қолмасин. Сифатсиз ёки брак маҳсулот чиқарилишига, кўримсиз ва мўрт бинолар қурилишига мутлақо йўл қўйилмасин.

Корхона ва қурилишлардаги партия ташкилотлари, касаба союз ва комсомол ходимлари коммунистик меҳнат бригадалари ва зарбдорлари ҳаракатини бундан буён ҳам бутун чоралар билан авж олдиришлари, ишчилар, техниклар, инженерларнинг қаҳрамонона меҳнатига бошчилик қилишлари лозим.

Яқинда СССР Министрлар Совети ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг таклифи билан етти йиллик планга баъзи ўзгаришлар киритишни лозим деб топди ва халқ хўжалигининг айрим тармоқларини ривожлантириш топшириқлари н н н бирмунча оширди. Ўзбекистон Халқ хўжалиги кенгаши, маҳаллий саноат Бош бошқармаси, область, шаҳар, район партия комитетлари корхона ва қурилишларда ишлаб чиқариш қувватларидан яхшироқ фойдаланиш, қаттиқ иқтисодий тежамни жорий этиш негизида ички резервларни излаб топиш юзасидан катта ишларни амалга оширишлари керак. Бу ишнинг халқ хўжалик аҳамияти ғоят катта. Шунинг учун ҳам унга кенг меҳнаткашлар оммасини жалб этиш зарур.

Яна тўрт кундан кейин КПСС Марказий Комитетининг Пленуми очилади. Пленумда Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳам ҳисоб беради. Республикамиздаги ҳар бир саноат корхонаси ва қурилиш коллективи ҳам ана шу кунга катта меҳнат ютуқлари билан келмоқда.

Етти йилликни муддатидан илгари бажариш учун бошланган умумхалқ ҳаракатини ҳамма жойда авж олдирайлик. 1961 йилни коммунизм қурилиши тарихида катта ғалабалар йили бўлиши учун дастлабки йилларданоқ бир маромда ишлаб, планларни ошириб бажарайлик.

ҒОЛИБЛАР ТАНТАНАСИ

Ўзбекистон меҳнаткашларининг қалби чексиз қувонч, чуқур ижодий мамнуният, қудратли Совет Ватанимиз билан фахрланиш, жонажон партия ва Совет ҳукуматига самимий ташаккур туйғулари билан тўлиб-тошди. Мамлакатдаги энг йирик газ қувурларидан бири—Жарқоқ—Самарқанд — Бухоро—Тошкент магистрал газ қувурининг шонли қурувчилари номига КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табрикномаси олинди.

Уларнинг меҳнати осон бўлмади. Йўлда баланд тоғлар, чуқур ва жўшқин дарёлар, офтобда жизғинаги чиқиб ётган сувсиз чўллар учради. Лекин қудратли замонавий техника билан қуролланган ижодкор ва меҳнаткаш совет кишиси учун ҳеч қандай тўсиқ йўқ. Кечаси ва кундузи, қаҳратон қиш ва жазирама ёзда қувурлар белгиланган трассага ётқизилди. Қурувчи афсоналардаги Фарҳод сингари тоғларни толқон қилди, махсус кийимда дарёларнинг тагига тушди. Газ қувури қурувчилар ҳар куни қийинчиликларни, стихияни енгиб, қаҳрамонлик ва фидокорона меҳнатнинг янгидан-янги намуналарини кўрсатдилар. Шунинг учун ҳам халқ, партия ва ҳукумат ташаккурига сазовор бўлиш улар учун жуда қувончли воқеа бўлди.

Ўзбекистон пойтахти — Тошкентда 5 январда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг Совет Шарқидаги энг катта газ қувури қурувчилари номига юборилган табрикномаси олинганига бағишланган митинг бўлди. Митингга СССР Главгази ва Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли қурилиш ва монтаж ташкилотларининг илғор ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари, ҳозироқ арзон «зангори ёнилғига» ўта бошлаган саноат корхоналарининг вакиллари, шаҳардаги партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг раҳбарлари тўпландилар.

Митингни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** очди.

У гулдурос қарсаклар остида КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг Жарқоқ—Бухоро—Самарқанд — Тошкент магистрал газ қувури қурилишини амалга оширган СССР Главгази ва Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли қурилиш ва монтаж ташкилотларининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларига юборган табрикномасини ўқиб берди.

Ўртоқ Рашидов КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табрикномаси билан, қурувчилар ишига берилган юксак баҳо билан, янги, шонли меҳнат ғалабаси билан — мамлакатдаги энг йирик магистрал газ қувурларидан бири қурилишининг муваффақиятли тугалланиши билан митинг қатнашчиларининг ҳаммасини ва улар орқали Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан қизғин табриклайди.

Қувончли хушхабар, деди у, бутун республикамизга ёйилди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табрикномаси Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг ва шу жумладан социалистик Ўзбекистон халқининг экономикаси ва маданиятини равнақ топтириш тўғрисида кўрсатаётган мунтасил ғамхўрлигининг янги ёрқин далилидир.

Коммунистик партия раҳбарлигида, доно ленинча миллий сиёсатнинг оғишмай амалга оширилиши туфайли Ўзбекистон Совет ҳокимияти йилларида халқ хўжалиги ва маданиятнинг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда ғоят катта муваффақиятларга эришди.

Улуғ Ленин партиясининг иродаси билан, қаҳрамон совет халқининг иродаси билан ўлкамиздаги битмас-туганмас ер ости бойликлари совет кишисига, унинг фаровонлиги ва бахт-саодати йўлида хизмат қилаётганлигини билиш қувончлидир.

Республика меҳнаткашлари шу билан ҳақли равишда фахрланадиларки, Ўзбекистон мамлакат газ саноатининг энг йирик марказига айланмоқда. Уралдаги, Ўрта Осиёдаги қардош республикалар ва Қозоғистондаги кекса саноат марказларининг корхоналари Ўзбекистон гази билан ишлайди.

Дунёдаги энг адолатли жамият бўлган коммунистик жамият қурилишида янги шонли ғалабаларнинг манбаи — Совет Иттифоқи халқларининг бузилмас, тобора мустаҳкамланаётган улуғ дўстлиги ана шу нарсада ўзининг ёрқин ифодасини топади.

Республика ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантириш тўғрисидаги оталарча ғамхўрлик учун Ўзбекистон меҳнаткашларининг қалби КПСС ленинчи Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига ва шахсан ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчевга миннатдорчилик туйғулари билан тўлиб тошгандир.

Партиямиз Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг табрикномасига жавобан биз янада кўпроқ ғайрат билан меҳнат қилишимиз керак, КПСС Марказий Комитети ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг 1961 йилда Тошкент, Чирчиқ, Олмалиқ, Бекобод шаҳарлари ва республикадаги бошқа аҳоли яшайдиган пунктларни газлаштириш ҳақидаги топшириқларини муваффақиятли бажариш, мамлакатдаги янги энг йирик магистрал газ қувури — Газли-Урал газ қувури қурилишига тайёргарликни кенг авж олдириб юбориш — бизнинг интернационал бурчимиздир.

Биз КПСС Марказий Комитети, Совет ҳукумати ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчевни ишонтириб айтамизки, Ўзбекистон меҳнаткашлари улуғвор етти йиллик топшириқларини муддатидан илгари бажариш ва мамлакатимизда коммунизм қуришдан иборат умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшиш мақсадида бутун кучларини, ўзларининг бутун ғайратларини сарфлайдилар.

Яшасин бизнинг улуғ Ватанимиз — СССР халқлари дўстлиги ва шон-шарафининг таянчи бўлган Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Жонажон ва севикли Коммунистик партиямизга ҳамда атоқли ленинчи, тинчлик ва халқ бахт-саодати учун ҳормас-толмас курашчи ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев бошлиқ ленинчи Марказий Комитетга шон-шарафлар бўлсин!

Газ қувури қурилишининг бошлиғи **Ф. А. Боруттога** сўз берилади.

— КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети томонидан бизнинг меҳнатимизга берилган юксак баҳо, — дейди у, — коллективимизни янги меҳнат зафарларига илҳомлантиради, янада яхшироқ ишлаш, қурилиш таннархини камайтириш ва меҳнат унумдорлигини оширишга эришиш мажбуриятини юклайди. Меҳнатимизга берилган ана шу юксак баҳо учун бизнинг коллективимиз КПСС Марказий Комитетига, СССР Министрлар Советига ва шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчевга ташаккур айтади, биз қурувчилар ҳақида кўрсатилаётган кундалик ғамхўрлик учун, Улуғ Ватанимиз равнақи йўлида самарали ишлашга ҳамма имкониятлар яратиб берилгани учун партия ва ҳукуматга ташаккур билдирамиз.

Биз газ қувури қурилиши вақтида бизга кўрсатган кундалик ёрдамлари ва ғамхўрликлари учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советига, Бухоро, Самарқанд ва Тошкент областларининг партия ва совет ташкилотларига миннатдорчилик билдирамиз.

Газ қувури қурувчиларининг бутун коллективи, СССР Главгази бўлинмалари номидан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советини, шунингдек Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советини ишонтириб айтишга рухсат этгайсизки, биз 1961 йилда Ўрта Осиёда газ қувури қурилишини давом эттириб, янада яхшироқ, янада унумлироқ ишлаймиз ва ўз олдимизга қўйилган вазифаларни шараф билан бажарамиз.

Яшасин бизнинг жонажон Совет Иттифоқи Коммунистик партиямиз!

Яшасин бизнинг жонажон Совет ҳукуматимиз!

Минбарга Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли «Узсантехгазмонтаж» трести қувур ётқизувчиларнинг бригадири Н. П. Давидов чиқади.

Жонажон Ватанимиз, дейди у, ғоят юксалиб бормоқда. Ҳамма совет кишилари битмас-туганмас ғайратга тўлган ҳолда янада кўпроқ меҳнат қилиб Ватанимиз шуҳратини оширишга астойдил интилмоқдалар. Ленинчи Марказий Комитет бошчилигидаги жонажон Коммунистик партия бизларнинг ҳаммамизни яхши ишларга илҳомлантирмоқда.

Мамлакатдаги энг йирик магистрал газ қувурларидан бири — Жарқоқ—Бухоро—Самарқанд — Тошкент газ қувури қатнашчиларига Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг табрикномаси жонажон Ватанимиз шуҳратини ошириш йўлида қурувчиларни янги меҳнат зафарларига илҳомлантирувчи катта манбадир. Табрикнома — партиямизнинг совет кишилари ҳақидаги ғамхўрлигининг ифодасидир.

Ўтмишда чор Россиясининг қолоқ чекка ўлкаси бўлган Ўрта Осиё республикалари партиямиз, унинг ленинчи Марказий Комитети кўрсатган ғайрат ва ғамхўрлик туфайли мамлакатнинг равнақ топган, иқтисодий жиҳатдан ривожланган районларига айланди, республикаларимизнинг меҳнаткашлари эса буюк кўп миллатли совет оиласининг тенг ҳуқуқли аъзолари сифатида хушчақчақ ва бахтиёр ҳаёт кечирмоқдалар.

Ёқилғи ва кимёвий хомашёнинг арзон тури — табиий газ олиш билан Ўзбекистон меҳнаткашларининг ҳаёти янада яхшироқ, янада гўзалроқ бўлади.

Газ қувури қурилишининг қатнашчиси бўлган менга трестимиз ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларининг бутун коллективи номидан совет кишилари тўғрисидаги ғамхўрлик учун, бахтиёр ва хушчақчақ ҳаёт учун Коммунистик партияга, унинг Никита Сергеевич Хрушчев бошлиқ ленинчи Марказий Комитетига ташаккур айтишга ва Марказий Комитетни, шахсан ўртоқ Хрушчевни ишонтириб айтишга рухсат этгайсизки, биз янги йилда республикани газлаштириш бўйича ишлаб чиқариш программасини анча ошириб бажариш ва бу билан етти йиллик планни муддатидан илгари бажаришни таъминлаш учун куч ва билимимизни аямаймиз.

Яшасин Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва унинг Н. С. Хрушчев бошлиқ ленинчи Марказий Комитети!

Яшасин Совет ҳукуматимиз!

Тошкент тўқимачилик комбинатининг директори **З. А. Абдуллаев** сўзга чиқади.

Совет халқи, дейди у, янги — 1961 йилга ижодий куч ва ғайратга тўлган ҳолда кирди. Улуғ Ватанимизнинг ташқи сиёсат майдонида ҳам, халқ хўжалигини янада ривожлантириш соҳасида ҳам мислсиз муваффақиятлари совет халқининг сиёсий ва меҳнат активлигини тағин ҳам баланд кўтаради, етти йилликнинг учинчи йили планини муддатидан илгари бажаришга бўлган қизғин интилишни кучайтиради.

Ҳар бир совет кишиси чуқур ҳис қиладики, биз бу ҳамма муваффақиятларга даставвал жонажон Коммунистик партия, атоқли ленинчи, тинчлик ва халқлар бахт-саодати учун ҳормас-толмас курашчи Никита Сергеевич Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитетнинг халқ фаровонлиги ҳақида кундалик ғамхўрликлари туфайли эришмоқдамиз.

Биз, Ўзбекистон республикасининг меҳнаткашлари халқ хўжалиги, фан, маданият ва санъатни ривожлантиришнинг ҳамма масалаларини ҳал этишда ана шу оталарча ғамхўрликни ҳар кун, ҳар соатда сезиб турибмиз. Бугун ҳам улуғ Ленин партиясининг иродаси билан, қаҳрамон халқнинг иродаси билан республикамиз пойтахтида Бухоро газининг зангори алангаси ёниб турган кунда жонажон Коммунистик партияга, унинг ленинчи Марказий Комитетига, азиз Никита Сергеевич Хрушчевга республика халқ хўжалигини янада ривожлантириш ҳақидаги кундалик оталарча ғамхўрликлари учун яна ва яна бир марта бутун қалбимиздан миннатдорчилик билдирамиз.

Тўқимачиларнинг кўпминг кишилик коллективи республиканинг барча меҳнаткашлари билан биргаликда республика экономикасини ривожлантиришдаги янги ажойиб ғалабадан астойдил қувонадилар.

Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинатининг коллективи шонли қурувчиларни мамлакатдаги энг йирик магистрал газ қувурларидан бири — Жарқоқ—Бухоро —Самарқанд—Тошкент газ қувури қурилишини тугаллаш муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети табрикномасини олганликлари билан табриклайди ҳамда уларга қаҳрамонона ва олижаноб меҳнатда янгидан-янги катта муваффақиятлар тилайди.

Биз, тўқимачилар янги — 1961 йилга КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг янги йил табригидаги сўзларидан руҳланган ҳолда кирдик ҳамда Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети раҳбарлигида меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқаришни янада кўпроқ механизациялаштириш ва автоматлаштириш учун, етти йилликнинг учинчи йили планини муддатидан илгари бажариш учун қатъият ва матонат билан курашишга қатъий бел боғладик.

Яшасин Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва унинг ленинчи Марказий Комитети!

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети, ССР Иттифоқи Министрлар Совети, ўртоқ Н. С. Хрушчев номига зўр кўтаринки руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

Митингда Ўзбекистон КП Марказий Комитети бюросининг аъзолари М. А. Абдураззоқов, О. А. Алимов, Г. А. Габриельянц, Ё. С. Насриддинова, З. Р. Раҳимбобоева, Ф. Е. Титов, Ўзбекистон КП Марказий Комитети бюро аъзолигига кандидат Қ. М. Муртазоев ўртоқлар иштирок этдилар. (ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитетига,
ССР Иттифоқи Министрлар Советига,
КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари,
СССР Министрлар Советининг Раиси
ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВга

Биз, Жарқоқ — Бухоро — Самарқанд — Тошкент магистрал газ қувури қурилишини амалга оширган СССР Главгази ва Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигига қарашли қурилиш ва монтаж ташкилотларининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари шонли Коммунистик партиямиз ва жонажон Совет ҳукуматимизнинг мамлакатимиздаги энг йирик магистрал газ қувурларидан бирининг муваффақиятли қуриб битказилиши муносабати билан юборган табрикномасини чуқур миннатдорчилик туйғуси билан кутиб олдик.

Биз кичик меҳнатимизга юксак баҳо берилгани учун жуда мамнунмиз. Биз шу билан фахрланамизки, Бухоро гази Ўзбекистон ва қўшни қардош республикалар экономикасини ўзгартириб юборади, мамлакатимизнинг индустриал кони — Уралга етиб боради.

Бу — Ўзбекистоннинг коммунизм учун умумхалқ курашига қўшган яна бир интернационал ҳиссасидир.

Партия ва ҳукуматнинг ҳамда Сиз азиз Никита Сергеевич Хрушчевнинг шахсан оталарча доимий ғамхўрликларингиздан илҳомланиб, биз газнинг жуда бой табиий ресурсларини совет халқига хизмат қилдириш, саноат корхоналарини ғоят тежамли энергетика ва технология ёқилғиси билан таъминлаш, шаҳар ва қишлоқларни газлаштириш учун бутун куч-ғайратимизни сарфлаймиз.

«Зангори олов»нинг янги конлари очилсин, газ қувурлари белгиланган трассалар бўйлаб дев қадамлар билан борсин!

Биз қурувчилар ва монтажчиларнинг кўпминг кишилик коллективи номидан жонажон Коммунистик партияни, унинг шонли Марказий Комитетини ва содиқ ленинчи, умумхалқ бахт-саодати ва бутун дунёда тинчлик учун курашчи — Сиз, азиз Никита Сергеевични ишонтириб айтамизки, улуғвор етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун бундан буён ҳам хормай-толмай курашамиз ва мамлакатимизда коммунизм қуришдан иборат умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшамиз.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1961 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ПЛАНИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Госпланининг раиси депутат С. К. ЗИЁДУЛЛАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР Олий Советининг бу сессияси совет халқининг меҳнат ғайрати ва сиёсий активлиги жуда юксалган вазиятда ўтмоқда. Совет халқи Совет Иттифоқи Коммунистик партияси XXI съездида қабул қилинган коммунизм қурилишининг улуғ программасини амалга ошира бориб, оламшумул-тарихий ғалабаларга эришмоқда.

Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг Москва Кенгаши ўтган йилнинг энг муҳим воқеаси бўлди. Кенгаш қабул қилган ҳужжатларни — Баёнот ва бутун дунё халқларига Мурожаатни совет халқигина эмас, шу билан бирга бутун прогрессив инсоният ҳам қизғин маъқуллаб ва қувватлаб кутиб олди.

СССР Олий Советининг олтинчи сессияси 1960 йилда қилинган ишларга якун ясади ва етти йиллик учинчи йилининг халқ хўжалик планини тасдиқлади. Бу планнинг амалга оширилиши мамлакатимиз ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришда олға қўйилган янги қадам бўлади. Республикамиз меҳнаткашлари бутун совет халқлари билан биргаликда мамлакатимиз экономикаси ва маданиятини кескин суратда юксалтиришдан иборат сессия томонидан қабул қилинган программани якдиллик билан маъқулламоқдалар ва Совет Иттифоқининг тинчликсевар ташқи сиёсатини тўла қувватламоқдалар.

УЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ХУЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1960 ЙИЛГИ АСОСИЙ ЯКУНЛАРИ

Ўзбекистон етти йилликнинг иккинчи йили топшириқларини бажаришда катта муваффақиятларга эришди. Республика саноати ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини муддатидан олдин — 19 декабрда бажарди. 1959 йилдагига қараганда 2 миллиард 450 миллион сўмлик кўп маҳсулот чиқарилди. Саноатни ўстиришда эришилган суръатлар етти йилликнинг контроль рақамларида белгиланган суръатлардан ошиб кетди.

Оғир саноат айниқса тез суръатлар билан ривожланди. Халқ хўжалик кенгаши корхоналари пландан ташқари қарийб 13 минг тонна пўлат, 9 минг тонна прокат, 530 та пахта териш машинаси, 1.360 та трактор сеялкаси, 45 минг тонна минерал ўғит ва бошқа кўпгина маҳсулот ишлаб чиқардилар.

КПСС Марказий Комитети июль Пленумининг қарорларини амалга ошира бориб, корхоналарда юқори унумли янги техникани ва илғор технологияни жорий қилиш соҳасида катта ишлар қилинди. 1960 йилда 2 мингдан кўпроқ янги станок, машина, конвейер ва бошқа ускуналар ўрнатилди. Пахтачиликни замонавий машиналар комплекси билан таъминлашда олға томон янги қадам қўйилди. «Ташсельмаш» заводи пахта терадиган вертикал-шпинделли «ХВС-1,2» маркали машиналарни кўплаб ишлаб чиқаришни йўлга қўйди. «Узбексельмаш» заводи белгиланган миқдордаги чигитни квадрат-уялаб экадиган сеялкаларни, «Ташавтомаш» заводи пахтани қоп-қанорсиз ташиш учун трактор прицепларини кўплаб ишлаб чиқара бошладилар. Машинасозлик заводлари кўпгина янги машиналар, шу жумладан чопиқ тракторини, юксак унумли тўқимачилик машиналари ишлаб чиқаришни ўзлаштирди.

Енгил саноат ва озиқ-овқат саноати планни анча ошириб бажарди. 1959 йилдагига нисбатан шойи газлама ишлаб чиқариш 9 процент, пайпоқ ишлаб чиқариш 12 процент, пойафзал ишлаб чиқариш 9 процент, гўшт маҳсулотларини ишлаб чиқариш 36 процент, мол ёғи ишлаб чиқариш 20 процент, сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш 20 процент, консерва ишлаб чиқариш 6 процент кўпайди.

Бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш кўпайди. Цемент, йиғма темир-бетон конструкциялар ва деталлар, шу жумладан арматурали буюмлар ишлаб чиқариш 1959 йилдагига нисбатан 1,7 баравардан зиёдроқ кўпайди.

Главместпром ва маҳаллий Советларнинг саноати ҳам планни ошириб бажарди. Кустарь-ҳунармандчилик артеллари маҳаллий саноат корхоналарига айлантирилганлиги шубҳасиз тўғри бўлиб чиқди ва бу тадбир корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш даражасини анча ошириш имконини берди.

Саноат корхоналарида коммунистик меҳнат коллективлари деган ном олиш учун ҳаракат кундан-кунга кенгаймоқда, Валентина Гагановага эргашувчиларнинг сафлари ўсмоқда. Халқ хўжалиги кенгаши корхоналарининг ўзида 90 мингдан кўпроқ ишчи ва хизматчи коммунистик меҳнат бригадалари ва зарбдорлари деган ном олиш учун курашмоқда.

Шу билан бирга, саноат ишидаги камчиликларни ҳам айтиб ўтиш керак. Бир қанча корхоналар ялпи маҳсулот чиқариш планини бажармаётир, жумладан, кўрак чувиш машиналари, шлангли кабель ишлаб чиқариш, газ чиқариш ва бошқа баъзи маҳсулотларни ишлаб чиқариш плани бажарилгани йўқ.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда анча муваффақиятлар қўлга киритилди. Маълумки, ўтган йилги об-ҳаво шароити пахта учун ноқулай бўлди. Шунга қарамай, Хоразм, Самарқанд областлари ва Қорақалпоғистон АССР давлатга пахта сотиш планини тўла ва ошириб бажардилар. Лекин бошқа областлар ўз планларини ҳозиргача бажара олмадилар. Умуман республикада пахта етиштириш ва тайёрлаш давлат плани 94 процент бажарилди. Давлатга 2 миллион 830 минг тонна пахта топширилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг Хоразм, Самарқанд областлари ва Қорақалпоғистон АССР меҳнаткашларига юборган табриклари республика пахтакорларини пахтачиликни юксалтиришда янги катта ишлар қилишга руҳлантиради.

Ўтган йили янги техникани ва илғор технологияни қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига жорий қилиш соҳасида катта иш қилинди. Республикада 54 минг гектар ерга биринчи марта янги сеялка билан белгиланган миқдорда чигит экилди. Ҳаммаси бўлиб бир миллион гектардан кўпроқ ерга чигит режа сими билан квадрат-уялаб экилди. 1 миллион 205 минг гектар ердаги ғўза икки ёқлама ишланди ва шу майдонларда кетмон деярли ишлатилмади.

500 минг тонна пахта машина билан териб олинди. Бу эса республика партия ташкилоти раҳбарлигида қишлоқ хўжалик механизаторлари эришган катта ғалаба бўлди. Пахтани машинада териш илғорларининг сафлари кенгаймоқда. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Турсуной Охунова шу мавсумда 322 тонна пахтани машинада териб берди. У ўзининг меҳнат жасорати туфайли ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг самимий табригини олишга муяссар бўлди. Турсунойнинг муваффақиятлари шунинг учун диққатга сазоворки, Ўзбекистонда ва бошқа республикаларда кўпгина хотин-қизлар унга эргашиб, қаҳрамонларча меҳнат қилишнинг ажойиб намуналарини кўрсатдилар.

Колхоз ва совхозлар чорва моллар сонини кўпайтириш соҳасидаги 1960 йилги планни ошириб бажардилар. Республика қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва хомашёси тайёрлаш ҳамда харид қилиш давлат планларини муваффақиятли бажардилар.

Гўшт тайёрлаш плани 161 процент, сут — 129 процент, тухум — 134 процент, қоракўл тери — 114 процент, жун — 110 процент, сабзавот — 110 процент, пилла — 102 процент бажарилди, жут ва каноп тайёрлаш плани ҳам ортиғи билан адо этилди. Лекин шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, республикада сигирлар, қўйлар ва эчкиларни кўпайтириш плани бажарилмай қолди.

Ўзбекистонда капитал харажатлар ҳажми 1960 йилда 4 миллиард 200 миллион сўмни ташкил қилди, ёки 1959 йилдагига қараганда 650 миллион сўм кўп бўлди. Оҳангарон ГРЭСида кучли турбогенератор, Фарҳод ГЭСида иккита гидроагрегат, Олмалиқ ТЭЦи, Ертешар ГЭСи, Наманган ГЭСи, 36 километр масофадаги Фарғона — Қўқон газ қувури, Фарғона ёғ комбинатида экстракция цехи, Самарқанд суперфосфат заводида ўғит майдалайдиган цех ва бошқа кўпгина муҳим объектлар ишга туширилди. Жарқоқ—Бухоро—Самарқанд—Тошкент магистрал газ қувурининг қуриб битказилиши республикамиз учун катта аҳамиятга эгадир. Оҳангарон цемент заводи қурилишида ишлар тўла авж олдирилди, Самарқанд, Бухоро, Фарғона ва Намангандаги уй қуриш заводларида қурилиш ишлари асосан тамомланди. Бир йилда 32 минг гектар янги ва партов ер тайёрланди, Жанубий Мирзачўл каналининг биринчи навбати битказилди.

Республика меҳнаткашлари давлат капитал маблағлари ҳисобига қурилган 600 минг квадрат метрдан кўпроқ уй-жой олдилар. Бу эса 1959 йилдагига қараганда 80 минг квадрат метр кўпдир. Самарқанд ва Тошкент шаҳарларини газлаштириш ишлари авж олдириб юборилди. 20.820 ўқувчига мўлжалланган 32 та мактаб, шу жумладан 5.480 ўринли 9 та мактаб-интернат ишга туширилди.

Республика Қурилиш министрлиги, «Узглавсельстрой», Сув хўжалиги министрлиги ҳамда Автомобиль транспорти ва йўллар министрлиги 1959 йилдагига қараганда қарийб 23 процент кўп ҳажмдаги ишларни бажардилар. Бироқ, капитал қурилиш плани фақат 96 процент бажарилди ва 200 миллион сўмдан кўпроқ маблағ фойдаланилмасдан қолди. Уй-жой биноларини қуриб, фойдаланишга топшириш йиллик планини фақат Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети бажарди. Бу соҳадаги йиллик планни Тошкент шаҳри ва области, Самарқанд, Бухоро ва Сурхондарё областлари айниқса қониқарсиз бажардилар. Интернат-мактаблар қуриш ва соғлиқни сақлаш объектлари қуриш плани анча миқдорда бажарилмай қолди.

Шундай қилиб, капитал қурилиш соҳасида ҳали анчагина камчиликлар бор. Вазифа шуки, Қурилиш министрлиги, Халқ хўжалиги кенгаши, область ижроия комитетлари, министрликлар, республика Госплани ва план органлари бу камчиликларни 1961 йилда тезда бартараф қилиш учун барча имкониятлардан фойдаланишлари лозим.

Республикада товар обороти плани ошириб бажарилди. Аҳолига пландан ташқари 500 миллион сўмлик мол сотилди. Мол сотиш 1959 йилга нисбатан 1 миллиард 708 миллион сўмлик ошди. 1959 йилдагига қараганда гўшт маҳсулотлари 46 процент, сут маҳсулотлари 15 процент, сортли ун 40 процент, холодильниклар 15 процент, кир ювиш машиналари 10 процент ортиқ сотилди. Автотранспорт билан юк ташиш плани 9 процент ошди. 400 километр янги алоқа линиялари қурилди, 2 минг номерли Бухоро АТСи ишга туширилди. Андижонда ретрансляция телевизион станцияси ишга туширилди. Республикада радиоточкаларнинг сони 70 мингга кўпайди.

1960 йилда меҳнат унумдорлиги саноатда 6.1 процент ва қурилишда 9 процент ошди. Халқ хўжалигининг барча тармоқлари қисқартирилган иш кунига ўтказилди. Саноат маҳсулоти таннархини камайтириш топшириғи ошириб бажарилди.

Ўтган йил маданият, фан ва соғлиқни сақлаш ишлари янада ривожлантирилди. Умумий таълим мактабларида ўқувчилар 214 минг киши кўпайди. Ўқувчиларнинг 90 проценти бир сменада ўқий бошлади. Олий ва ўрта махсус ўқув юртларига 44 минг студент қабул қилинди. Олий ўқув юртларини 14 мингдан кўпроқ мутахассис ва ўрта махсус ўқув юртларини 14.600 мутахассис тамомлаб чиқди. Илгари ҳар йил уч-тўрт минг ўринли касалхоналар очилар эди, ўтган йил ҳаммаси бўлиб 20 минг ўринли даволаш-профилактика муассасалари ва касалхоналар ишга туширилди. Партия ва совет органлари 500 дан кўпроқ бинони даволаш муассасалари очиш учун топшириб, катта иш қилдилар.

Ўтган йилда қўлга киритилган муваффақиятлар КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати ҳамда шахсан ўртоқ Н. С. Хрушчев бизнинг республикамизга кун сайин ғамхўрлик қилиб келганлигининг натижасидир. Ўзбекистон ишчилари, колхозчилари, инженер-техник ходимлари ва барча меҳнаткашларнинг фидокорона меҳнати бу муваффақиятларни қўлга киритишга ёрдам берди.

ЕТТИ ЙИЛЛИКНИНГ УЧИНЧИ ЙИЛ ПЛАНИ

Депутат ўртоқлар!

Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1961 йилга — етти йилликнинг учинчи йилига мўлжалланган плани Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан Сизларнинг муҳокамангизга тақдим қилинди.

Етти йилликнинг дастлабки икки йили планини бажариш якунлари саноат ва қишлоқ хўжалигини контроль рақамларда мўлжалланганига қараганда тезроқ суръатлар билан ўстиришни кўзда тутишга имкон берди.

САНОАТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Республикада саноатнинг ялпи маҳсулоти 1961 йилда 1960 йилдагига нисбатан 5,4 процент ёки нархларнинг янги миқёси билан ҳисоблаганда кўп миллион сўм миқдорида кўпаяди. Маълумки, саноатнинг ялпи маҳсулотини 1961 йилда етти йилликнинг контроль рақамларида 4 процент кўпайтириш мўлжалланган эди. Саноат маҳсулотининг кўпчилик энг муҳим турлари бўйича ҳам планда кўзда тутилган ишлаб чиқариш ҳажмлари етти йилликнинг контроль рақамларида 1961 йил учун белгиланган топшириқлардан анча ошиқ қилиб белгиланди.

Рангли ва қора металлургия маҳсулоти ишлаб чиқариш 38.5 процент, ёқилғи қазиб чиқариш 11 процент, электр энергияси ишлаб чиқариш 11 процент, машинасозлик ва металлни ишлаш маҳсулотлари ишлаб чиқариш 18 процент, бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш 18 процент кўпайтирилади. Маҳсулотнинг баъзи бир турларини, жумладан, гугурт кислотаси, аммиак, газ, цемент чиқариш ҳажми 1961 йилда етти йиллик планнинг контроль рақамларидагига қараганда бирмунча камроқ қилиб белгиланди, бунинг сабаби шуки, қувватларни ишга тушириш плани ўз вақтида бажарилгани йўқ. 1961 йилда пўлат ишлаб чиқариш соҳасида 1963 йилга мўлжалланган даражага эришамиз, прокат ишлаб чиқариш соҳасида эса 1962 йилга мўлжалланган даражага эришамиз.

Мис рудаси қазиб чиқариш 1960 йилдагига нисбатан 2,1 баравар кўпайтирилади, бойитиш фабрикаларида бу рудани қайта ишлаш эса 5,8 баравар кўпайтирилади. Қўрғошин-рух рудаси қазиб чиқариш ва қайта ишлаш 27 процент кўпайтирилади. Рангли металлургияни ривожлантиришга 34 миллион сўм чамаси маблағ ажратилади. Капитал маблағлар Олтинтопган комбинатининг мис заводини қуришга, Қалмоққир конидаги қувватларни ошириш ишларини давом эттиришга, мис-бойитиш фабрикасини қуриш ишларини давом эттиришга ҳамда вольфрам-молибден ишлаб чиқариш объектларига сарфланади.

Кимё саноатида хилма-хил маҳсулотлар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Бироқ Чирчиқ электр-кимё комбинатида янги қувватларни қуриш ва ишга тушириш орқада қолаётганлиги сабабли синтетик аммиак ва аммиак селитраси ишлаб чиқаришнинг 1961 йил учун белгиланган ҳажми етти йиллик даражасидан бирмунча камроқ қилиб белгиланди. Синтетик смола ва пластмассалар ишлаб чиқариш ҳажми 7 процент кўпайтирилади. Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш 1 миллион 138 минг тонна миқдорида планлаштирилди.

1961 йилда Фарғонадаги азот ўғитлар заводида аммиакни қайта ишлаш цехларини ишга тушириш планлаштирилди. Бу эса 1962 йилда азот ўғит ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш имконини беради. Республикада табиий газни комплекс қайта ишлайдиган энг катта кимё корхоналаридан бири — Навоий кимё комбинати қурила бошланади. Бу комбинат аммиак селитраси, мураккаб ва суюқ азот ўғитлар билан бир қаторда ацетат ипак ишлаб чиқариш учун зарур бўлган ацетил целлюлоза ва сирка кислотасини ҳам ишлаб чиқаради. Шу комбинатда полинак ишлаб чиқарилади. Бу эса, сунъий жун-нитрон ишлаб чиқариш учун керакли хомашёдир. Чирчиқ электр-кимё комбинатини янада кенгайтириш планлаштирилди. Қўқон суперфосфат заводида йилига минглаб тонна аммонийлаштирилган суперфосфат ишлаб чиқарадиган цех ишга туширилади. Тошкент лак-бўёқ заводида рухли бўёқ цехи ва қуруқ пигментлар ишлаб чиқарадиган цех ишга туширилади.

1961 йилда Ўзбекистонда ёқилғининг ҳамма хилларини қазиб чиқаришни (шартли ҳисоб билан) 6 миллион 290 минг тоннага етказиш ёки 30 процент кўпайтириш кўзда тутилади. Республика ёқилғи балансининг структураси ўзгартирилади. Газнинг салмоғи 12,4 процентдан 24.5 процентга етказилади. Нефть қазиб чиқаришни 1 миллион 670 минг тоннага ва газ чиқаришни 1 миллиард 280 миллион кубометрга етказиш ёки 1960 йилдагига қараганда 2,6 баравар кўпайтириш кўзда тутилади.

Магистрал газ қувури қурилиб бўлди. Халқ хўжалиги кенгаши, Қурилиш министрлиги, Коммунал хўжалик министрлиги ва бошқа ташкилотлар корхоналарни, уйларни ва маданий-маиший объектларни тезроқ газификация қилиш чораларини кўрадилар, деб умид қиламиз. Мамлакат Шарқидаги дастлабки магистрал газ қувурининг қуриб битирилиши муносабати билан КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советидан олинган табрикнома ҳаммамизни руҳлантирмоқда.

Фарғона нефть маҳсулотларини қайта ишлаш заводини қуриш давом эттирилиб, нефтни дастлабки қайта ишлаш қувватлари ишга туширилади.

1961 йилда 4 миллион 200 минг тонна ёки 1960 йилдагига қараганда 22 процент кўп кўмир қазиб чиқариш мўлжалланади. 6 миллиард 560 миллион киловатт-соат ёки 1960 йилдагига қараганда 13 процент кўп электр энергияси ишлаб чиқариш планлаштирилди.

Планда Оҳангарон ГРЭС ни янада кенгайтириш ва бу ерда 100 минг киловатт қувватлик турбогенератор ўрнатиш мўлжалланади. Тахиатош ГРЭСида 12 минг киловатт қувватлик иккинчи агрегат ўрнатилади.

Табиий газ билан ишлайдиган, Ўрта Осиёда энг катта Тошкент ГРЭС ини қуриш бошлаб юборилади. Лойиҳалаш институтининг қилган ҳисобларига қараганда, 1 миллион 200 минг киловатт қувват берадиган бу станция мамлакатда ёқилғи билан ишлайдиган энг тежамли электростанция бўлади. Бу қурилишга бутун эътиборимизни бериб, уни тезлик билан битказишимиз лозим.

600 километрлик электр линияларини, шу жумладан — Жиззах — Самарқанд, Оҳангарон — Олмалиқ, Тахиатош — Тошовуз — Урганч ва Қўқон — Поп электр линияларини ишга тушириш мўлжалланади. 1961 йилда Самарқанд энергетика системаси Тошкент энергетика системаси билан туташтирилади, Хоразм области Тахиатош ГРЭСидан электр энергия ола бошлайди. Натижада бу областларни электр билан таъминлаш жуда яхшиланади. Оҳангарон-Фарғона ва Навоий-Бухоро ўртасида қурила бошлаган электр линиялари 1962 йилда Тошкент энергетика системасини Фарғона энергетика системаси билан бирлаштиришга ва Навоий ГРЭСидан Бухоро районларига электр қуввати юбориб туришга имкон беради, бу эса Қорақалпоғистон, Хоразм ва Бухоро областлари экономикасини тағин ҳам тез ривожлантириш учун шароит туғдиради.

Машинасозлик саноати маҳсулотининг ялпи ҳажми 1961 йилда етти йиллик планда 1963 йил учун мўлжалланган даражага етади. 38 хил янги машиналар, шу жумладан, электр билан ишлайдиган осма кранлар, кўрак терадиган янги хил машиналар, аппаратлари енгиллаштирилган вертикал-шпинделли пахта териш машинаси, пахта юклайдиган вентиляторли погрузчиклар ишлаб чиқарилади. Айни вақтда эскириб қолган машиналарнинг 12 хили ишлаб чиқаришдан олиб ташланади ва янги хил моделлар билан алмаштирилади.

Пахта териш машиналарини 1960 йилдаги 3180 дона ўрнига, 1961 йилда 5000 дона ишлаб чиқариш, чигитни уяларга белгиланган миқдорда квадрат-уялаб экадиган 9000 дона, ёки 1960 йилдагига қараганда икки баравар кўп сеялка ишлаб чиқариш мўлжалланади. 7000 трактор культиватори, ғўзани чеканка қилишни механизациялаштириш учун культиваторларга 1800 дона махсус мослама тайёрлаб берилади.

Ер текислаш ишларини янада механизациялаштирмоқ учун 2500 комплект осма бульдозер ускуналари ва «ДТ-54» трактори учун 500 скрепер ишлаб чиқарилади. Пахтани қоп-қанорсиз ташишни янада кенгайтирмоқ учун тракторга қўшиб ишлатиладиган 12 мингта ағдарма прицеп, 700 та универсал погрузчик, юклаш механизмларни ва бошқа механизация воситалари ишлаб чиқарилади.

Оғир машинасозлик корхоналарида 800 та осма электр кран, 750 та экскаватор, 500 та аммиакли совутиш установкалари, янги нусхадаги 4100 та дизель тайёрлаб берилади. 1000 киловатт қувватли куч трансформаторлари биринчи марта ишлаб чиқарила бошланади. «Таштекстильмаш» заводи 730 та йигирув машинаси, 295 та чийлайдиган машина ва 749 та арқоқ машинаси ишлаб чиқаради.

Ўрта Осиё республикаларидаги шаҳарларни ва саноат корхоналарини газификация қилмоқ учун 1960 йилдаги 45 минг дона ўрнига 1961 йилда 65 минг дона газ плиталари ишлаб чиқарилади. Суюлтирилган газ солиб қўйиладиган баллонлар ишлаб чиқариш 2,5 баравар ва газ тақсимлаш пунктлари 1,5 баравар кўпайтирилади.

Планда бинокорлик материаллари ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш мўлжалланган. 1 миллион 270 минг тонна цемент, 667 минг кубометр ёки 1960 йилдагига қараганда 237 минг кубометр кўп йиғма темир-бетон, 122 миллион шартли плитка шифер, 1 миллиард 301 миллион дона шартли ғишт ишлаб чиқариш планлаштирилди.

Енгил саноат ва озиқ-овқат саноати янада ривожлантирилади. Республиканинг пахта заводлари бир миллион тоннадан кўпроқ пахта толаси ишлаб беради. Ишлаб чиқариладиган ип газламаларни 236 миллион метрга ва шойи газламаларни 28 миллион метрга етказиш кўзда тутилади. Трикотаж ва пайпоқ буюмлар, пойафзал ва бошқа кенг истеъмол моллари 1960 йилдагига қараганда анча кўп ишлаб чиқарилади. Сунъий ипакдан ишлаб чиқариладиган буюмлар, жун ва ярим жун устки трикотаж, чарм пойафзал, ип газламадан тикилган кийимлар ва бошқа товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилади. Наманганда штапель толадан шойи ва костюмбоп газлама тўқийдиган, мамлакатдаги энг катта комбинат қурилиши бошланади.

Енгил саноатга сарфланадиган капитал маблағнинг ҳажми 72 процент кўпайтирилади.

Гўшт, сут, мол ёғи, сут маҳсулотлари, ўсимлик мойи ва чой ишлаб чиқариш етти йиллик планда кўзда тутилганига қараганда тезроқ суръатлар билан ривожлантирилади. 68 минг тонна гўшт, 7.400 тонна мол ёғи, 90 минг тонна сут маҳсулоти, 276 минг тонна ўсимлик мойи етиштириш планлаштирилди. Экстракция усули билан ҳосил қилинадиган мойнинг салмоғи 57 процентдан 74 процентга етказилади. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг хили анча кўпайтирилади ва сифати яхшиланади, сут маҳсулотлари, сабзавот консервалари, колбасалар ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

1961 йилда Наманганда консерва ва нон заводлари, Андижонда сут заводи, Фарғона ёғ-мой комбинатида пальмитин ва салат мойи цехи ишга туширилади.

Маданий-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқаришни кўпайтиришга, шунингдек аҳолига маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга планда катта эътибор берилди. 11 мингта холодильник, 800 тонна сирланган идишлар, 50 мингта мясорубка, 1 миллион 570 минг сўмлик темир-терсак буюмлар, 70 минг дона вентилятор ишлаб чиқарилади, мебель, чинни идиш ва бошқа шу каби буюмларни ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Маданий-маиший молларнинг бир қанча янги хилларини ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

КПСС XXI съездининг ва КПСС Марказий Комитети 1960 йил июль Пленумининг қарорларига мувофиқ, янги техникани яратиш ва уни республика халқ хўжалигига жорий қилиш соҳасида бажариладиган муҳим ишлар плани ишлаб чиқилди. Планда мўлжалланган шу тадбирларни амалга ошириш меҳнат унумдорлигини янада оширишни, маҳсулот сифатини яхшилашни, буюмларни тайёрлашга сарф бўладиган меҳнатни камайтиришни ва меҳнат шароитини енгиллаштиришни таъминлайди.

Автомобиль транспортини янада ривожлантириш кўзда тутилган. 1961 йилда 3600 та юк автомашинаси, 560 та автобус ва 370 та енгил такси машинаси олинади. Автотранспортнинг юк обороти плани 2 миллиард 60 миллион тонна-километрдан иборат қилиб белгиланди. Умумий фойдаланиладиган транспортнинг юк обороти яқин 33 процент кўпайтирилади ва бу умумий юк оборотининг 45 процентдан ортиқроғини ташкил этади. Марказлаштирилган тартибда ташиладиган юкларнинг миқдори 32 процент кўпайтирилади. Пассажирлар ташиш анча кўпайтирилади. 174 километр янги йўллар қуриш кўзда тутилади.

Алоқа воситаларини янада ривожлантириш кўзда тутилади. Шаҳарлараро телефон каналлари яна 3440 километр узайтирилади. Термизда 2000 номерлик, Самарқандда 4000 номерлик ва Хевада 500 номерлик АТС ишга туширилади. Фарғона шаҳрида ва Тошкент шаҳрининг Чилонзор массивида яна иккита катта АТС ни монтаж қилиш бошланади.

Тошкент телевизион эшиттиришларини Фарғона водийсида ҳам эшиттириш учун қурилаётган радиореле линияси битказилади.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

1961 йил планининг лойиҳасида бу йил экиб ҳосил олмоқ учун камида 90 минг гектар ерни ўзлаштириш ва мавжуд суғориладиган ерлардан фойдаланишни яхшилаш мўлжалланади. 3 миллион 190 минг тонна ёки 1960 йил планидагидан 360 минг тонна кўп пахта етиштириш кўзда тутилади.

Республика колхозлари ва совхозлари: Тошкент области бўйича 477 минг тонна, Фарғона области бўйича 530 минг тонна, Андижон области бўйича 648 минг тонна, Самарқанд области бўйича 374 минг тонна, Бухоро области бўйича 290 минг тонна, Сурхондарё области бўйича 395 минг тонна, Хоразм области бўйича 251 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР бўйича 225 минг тонна пахта етиштириб, давлатга сотишлари лозим.

Каноп ва жут экаётган колхозлар шу экинлар поясини етиштиришда юксак кўрсаткичларга эришдилар. Демак, 1961 йилда бу соҳада контроль рақамлардаги 1965 йил учун белгиланган даражадан анча ошиб кетиш имконияти бор. Тамаки етиштиришда 1961 йилда 1964 йил учун белгиланган даражага етиб олиш мўлжалланади. Бир қанча муҳим маҳсулотларни тайёрлаш давлат планини кўпайтириш мўлжалланади. Жумладан, 125 минг тонна гўшт, 260 минг тонна сут, 82 миллион дона тухум тайёрланиши лозим. Шу маҳсулотларни тайёрлашда республика 1965 йил учун белгиланган даражага етиб олади. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг кўпайтирилиши негизида колхозлар ва колхозчиларнинг даромадлари анча ошади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни мана шу миқдорда кўпайтиришни таъминламоқ учун республика қишлоқ хўжалигининг техника базасини янада мустаҳкамлаш мўлжалланади. Бу йил республика қишлоқ хўжалиги 310 та экскаватор, 350 та скрепер, 390 та бульдозер, 9,5 мингдан кўпроқ трактор, 3000 та пахта териш машинаси, 7000 га яқин трактор сеялкаси ва кўп миқдорда бошқа қишлоқ хўжалик машиналари олиши лозим. Қишлоқ хўжалигига 1 миллион 728 минг тонна ёки 1960 йилдагига қараганда 62 минг тонна кўп минерал ўғит берилади.

Сув хўжалиги қурилишига давлат капитал маблағларидан қарийб 40 миллион сўм, яъни контроль рақамларда мўлжалланганига қараганда 13 миллион сўм кўп маблағ ажратилади. Бундан ташқари, колхозларнинг кучи билан 13.5 миллион сўмлик сув хўжалик ишлари бажарилиши лозим. Планда Марказий Фарғонада суғоришни янада кенгайтириш кўзда тутилади. Марказий Фарғонада 15 минг гектар ерни қишлоқ хўжалиги учун ўзлаштиришга тайёрлаш вазифаси қўйилмоқда. Туябўғиз сув омборини қуриб битказиш ва қурилаётган Чимқўрғон сув омборида 150-160 миллион кубометр сув тўплаш, 800 миллион кубометр сув сиғадиган катта жанубий Сурхон сув омбори қурилишини давом эттириш мўлжалланади. Бу сув омбори базасида 115 минг гектар ер, шу жумладан 1961 йилда 2 минг гектар ер суғорилиши керак. Бухоро областида 15 минг гектар ерни суғориш учун Аму-Қоракўл каналини қуриш ишлари давом эттирилади, шунингдек Каттақўрғон сув омборига сув берадиган канални реконструкция қилиш тамомланиб, бу каналнинг сув ўтказиш қобилияти икки баравардан зиёдроқ кўпайтирилади. Хоразмдаги ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшиламоқ учун Озёрний республикаларо коллектори қуриб битказилади ва Дарёлик коллекторини қуриш давом эттирилади.

Мирзачўлда янги ерларни ўзлаштириш ишлари кенг авж олдирилади. Планга мувофиқ республикада 1962 йилда экиб ҳосил олмоқ учун ҳаммаси бўлиб 65 минг гектар янги ер суғорилиб ўзлаштирилади. Шу ерлардан 18 минг гектари «Главголодностепстрой» томонидан Жанубий Мирзачўл канали зонасида тайёрланиши лозим. Яқинда КПСС Марказий Комитетида ўртоқ Н. С. Хрушчев иштирокида ўтказилган кенгаш қўшимча равишда суғориладиган ерларни ўзлаштириш ва суғориш тадбирларини ишлаб чиқди. Бу тадбирлар республикамизда қишлоқ хўжалигини, айниқса пахтачиликни янада тез суръатлар билан ривожлантириш учун янги имкониятлар яратади.

ҚАПИТАЛ МАБЛАҒ САРФЛАШНИНГ ЎСИШИ

Республика халқ хўжалигига сарфланадиган давлат капитал маблағларининг ҳажми (нархларнинг янги миқёси билан ҳисоблаганда) 504,2 миллион сўм миқдорида, ёки контроль рақамларнинг шу йил учун мўлжалланганига қараганда 39,4 миллион сўм ошиқ қилиб белгиланди. Қурилиш-монтаж ишларининг ҳажми 290,3 миллион сўм қилиб белгиланди. Капитал маблағларнинг ҳажми 1960 йилдагига қараганда 18 процент ва қурилиш-монтаж ишларининг ҳажми 12 процент кўпаяди.

Капитал маблағларни тақсимлаш вақтида оғир саноат тармоқларини тағин ҳам тез ривожлантириш, машинасозликнинг техника даражасини янада ошириш, партия ва ҳукуматнинг уй-жой ва мактаб қурилиши тўғрисидаги, енгил саноатни жадал ривожлантириш ва қурилишнинг йирик район базаларини вужудга келтириш тўғрисидаги қарорларини бажариш зарурлиги ҳисобга олинди. Қишлоқ хўжалиги соҳасида янги суғориладиган ерларни тайёрламоқ учун сув хўжалиги қурилиши ишларини анча кучайтириш зарурлиги кўзда тутилди.

Сарфланадиган капитал маблағлар 1961 йилда 1960 йилдагига нисбатан кимё, нефть ва газ саноатида 21 процент, электростанциялар ва электр шохобчалари бўйича 21.5 процент, машинасозлик саноатида 24,5 процент, бинокорлик материаллари ва қурилиш индустриясида 32 процент, қишлоқ хўжалигида 29 процент кўпайтирилади.

Янги корхоналар қуриш, борларини реконструкция қилиш ва кенгайтириш йўли билан 508 миллион сўмлик янги қувватларни ва асосий фондларни ишга тушириш мўлжалланади. Иттифоқ ҳукумати олти қурилишни 1961 йилда халқ хўжалиги учун алоҳида аҳамиятли қурилишлар деб тасдиқлади. Булар — Чирчиқ электр-кимё комбинати, Фарғона азот ўғитлар заводи, Фарғона нефть маҳсулотларини қайта ишлаш заводи, Оҳангарон цемент заводи, Олтинтопган кон-металлургия комбинати, Тошкент ГРЭСидир. Бу қурилишларда планларнинг бажарилибгина қолмасдан, шу билан бирга ошириб бажарилишига эришмоғимиз зарур.

Ажратилган капитал маблағларни ўзлаштиришни ва шу маблағлардан энг самарали фойдаланишни таъминламоқ учун биз бинокорлик материаллари саноатини ва қурилиш индустриясини бундан буён ҳам жадал ривожлантиришимиз керак. Планга мувофиқ, Оҳангарон цемент заводида 900 минг тонна цемент ишлаб чиқарадиган иккита технология линиясини ишга тушириш кўзда тутилади. Бу заводнинг республика учун бўлган алоҳида аҳамиятини кўз олдингизга келтирмоқ учун шуни айтиб ўтиш керакки, ҳозир ишлаб турган Қувасой, Бекобод ва Оҳангарон цемент заводларининг учови ҳозирги вақтда 1 миллион 300 минг тоннага яқин цемент ишлаб чиқармоқда. Бинобарин, Оҳангарон цемент заводида дастлабки 2 та технология линиясини ишга туширишнинг ўзигина республикада цемент ишлаб чиқаришни қарийб 70 процент кўпайтиришга имкон беради.

Қўқондаги силикалцит буюмлар заводини, Қаршидаги керамика блоклари заводини, Жиззахдаги оҳак заводини қуриб битказиш планлаштирилди. Инерт материалларнинг район карьерларида 1.100 минг кубометрли қувватларни ишга тушириш мўлжалланади. 280 минг кубометр темир-бетон йиғма конструкциялар ва деталлар ишлаб чиқарадиган янги қувватлар ишга туширилади. Шу жумладан, умумий саҳни 175 минг квадратметр уй-жой қуришга кифоя қиладиган панеллар ва конструкциялар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар ишга туширилади. Чирчиқ, Андижон, Қарши, Нукус ва Урганч шаҳарларида уй қурадиган комбинатлар қуриш ва ишга тушириш мўлжалланади. Шу комбинатларнинг ҳар қайсиси 35 минг квадратметр уй-жой майдони қуришга кифоя қиладиган материал тайёрлаб беради.

Йилига 50 минг тонна стандартсиз ускуна ва металл конструкциялар ишлаб чиқарадиган завод қурила бошланади. Металл конструкцияларнинг кўпчилигини шу вақтгача мамлакатнинг бошқа районларидан олиб келаётирмиз.

1961 йилда умумий саҳни 700 минг квадратметрдан кўпроқ уй-жой биноларини қуриб битказиш мўлжалланади. Шу жумладан, Ўзбекистон ССР Министрлар Советига қарашли ташкилотлар 611 минг квадратметр, яъни 1960 йилдагига қараганда 100 минг квадратметр кўп уй-жой биноси қуриб битказишлари керак. Аҳолига коммунал хизмати кўрсатиш яхшиланади. 122 километр коммунал водопровод шохобчалари ва 43 километр канализация шохобчалари қурилади. 50 минг квартирани газификация қилиш, шу жумладан 22 минг квартирани табиий газ билан таъминлаш мўлжалланади.

Маориф, маданият, фан ва соғлиқни сақлаш соҳасида сарфланадиган капитал маблағлар ҳажми 29,5 миллион сўмни ташкил қилади. Шу капитал маблағлардан мактаб қурилишига 11 миллион 670 минг сўм сарфланади ва 19 минг ўқувчи сиғадиган мактаб бинолари, шу жумладан 15 минг ўринли интернат-мактаблар қуриб битказилади. Умумий таълим мактабларида 10800 ўқувчи сиғадиган қўшимча биноларни қуриш кўзда тутилади. Мактабгача тарбия муассасаларида яна 3 мингдан кўпроқ бола сиғадиган биноларни ишга тушириш мўлжалланади. Касалхоналар қурилишига 4 миллион 420 минг сўм сарфлаш ва 1100 ўринли касалхона биноларини ишга тушириш мўлжалланади.

(Охири учинчи бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРнинг 1961 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ТЎҒРИСИДА ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ БЮДЖЕТИНИНГ 1959 ЙИЛГИ ИЖРОСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР молия министри депутат В. М. МУРОДХЎЖАЕВ доклади

СССР Олий Совети томонидан яқинда қабул қилинган 1961 йилда халқ хўжалигини ривожлантириш Давлат плани ва Давлат бюджети мамлакатимиз етти йилликнинг учинчи йилида коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш йўлида, совет халқининг турмуш даражасини янада ошириш соҳасида олға томон янги қадам қўйишидан далолат бериб турибди.

Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджети лойиҳаси тўғрисида доклад қилишга ўтишдан аввал, республиканинг 1959 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисобот ва ўтган йилги бюджетни бажаришнинг дастлабки якунлари ҳақида тўхтаб ўтишга ижозат бергайсиз.

Ўзбекистон ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджети даромадлар бўйича 9.672.441 минг сўм, ёки 102,1 процент ва харажатлар бўйича 9.460.553 минг сўм ёки 100,2 процент бажарилди. Даромадлар харажатларга қараганда 211.888 минг сўм ортиқ бўлди.

1959 йилда бюджетдан халқ хўжалигига 4.409.785 минг сўм, социал - маданий тадбирларга 4.525.828 минг сўм, давлат идора органлари ва суд органларининг харажатлари учун 283.865 минг сўм сарфланди. Бюджетдан чиқарилган бу маблағлар 1959 йилда халқ хўжалиги планида ва бюджетда кўзда тутилган барча тадбирларни маблағ билан ўз вақтида ва тўла таъминлашга имкон берди.

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ 1960 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ БАЖАРИЛИШИНИНГ ДАСТЛАБКИ ЯКУНЛАРИ

Ўзбекистон меҳнаткашлари етти йилликнинг иккинчи йилида саноатни янада ривожлантиришда, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ва халқ хўжалигининг бошқа тармоқларини юксалтиришда катта ютуқларга эришдилар. Республика саноат ходимлари ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик планини муддатидан илгари бажардилар, меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот таннархини камайтириш топшириқларини ошириб адо этдилар. Гўшт, сут ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳамда уларни давлатга топшириш ўтган йилдагига нисбатан анча кўпайди, чорва молларнинг сони ортди. Мана шуларнинг ҳаммаси ўтган йилги бюджетни бажариш учун иқтисодий асос яратиб берди.

Дастлабки маълумотларга кўра, Ўзбекистон ССРнинг Давлат бюджети 1960 йилда даромадлар бўйича 11.323.765 минг сўм, ёки 106,6 процент ва харажатлар бўйича 11.223.930 минг сўм, ёки 100,9 процент бажарилди.

Бюджетнинг даромад қисми умуман бажарилгани ҳолда баъзи даромад манбалари бўйича планнинг 61,3 миллион сўм миқдорида бажарилмай қолиши кутилмоқда. Баъзи тўловчилар давлат олдидаги ўзларининг молиявий мажбуриятларини қониқарсиз бажардилар. Ғалла маҳсулотлари министрлиги, Савдо министрлиги (қанд саноати товарлари бўйича) ва «Узглавпищеснабсбыт» (ўсимлик ёғи бўйича) оборотдан олинадиган солиқ планини айниқса ёмон бажардилар.

Оборот солиғи планини бажариш халқ хўжалиги планида кўзда тутилган тадбирларни маблағ билан ўз вақтида ва тўла равишда таъминлаб туриш учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Шуни айтиб ўтиш кифоя қиладики, 1961 йил планига кўра, оборотдан олинадиган солиқ бюджет даромадларининг 54 процентини ташкил этади. Бу ҳол товарлар ишлаб чиқариш ва сотиш планларини, шунингдек товар обороти планларини тўла ва ошириб бажариш йўлида жиддий кураш олиб боришни талаб этади.

Республика бюджетида фойдалардан ажратмалар катта ўрин тутади. Ўтган йилда давлат корхоналари ва хўжалик ташкилотлари ўз фойдаларидан 2 миллиард 257 миллион сўм, ёки планга нисбатан 104,1 процент маблағ ажратиб бердилар. Бироқ, фойдалардан ажратмалар плани айрим министрликлар ва бошқармалар бўйича, чунончи Қурилиш министрлигида 9,5 миллион сўм, Маданият министрлигида 2,6 миллион сўм, «Узглавсельстрой»да 1,5 миллион сўм миқдорида бажарилмай қолди.

Ана шу министрликлар ва бошқармаларнинг бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини бажармаганликларига асосий сабаб шуки, улар ўз ихтиёрларидаги корхона ва ташкилотларнинг иқтисодий кўрсаткичларини яхшилаш учун имкониятлардан тўла фойдаланмадилар, ҳар қандай ортиқча харажатлар ва нобудгарчиликни тугатиш, рентабелликни ошириш учун тегишли чоралар кўрмадилар. Масалан, Қурилиш министрлиги системасида планларни илғор трестлар ҳисобига бажариш одат бўлиб қолган, иш ҳақи ва материал фондларини тежаб сарфлаш учун бажарилмаган ишларни бажарилди деб кўрсатишга қарши кураш олиб борилмаётир.

Планда қурилиш таннархини 6,44 процент камайтириш мўлжалланган бўлса, ҳақиқатда 1960 йилнинг 9 ойи мобайнида Қурилиш министрлиги бўйича фақат 5,79 процентгина камайтирилган, қурилиш ишлари эса 8,1 миллион сўм қимматлашиб кетган. Бунинг сабаби нима? Бунинг сабаби шундаки, таннархини камайтириш юзасидан план топшириғини 14 трест бажармади. Министрлик бўйича 9 ой ичида планда кўрсатилганидан қарийб 2 баравар кам жамғарма олинди, шу сабабли оборот маблағларида 50 миллион сўмдан кўпроқ тафовут ҳосил бўлди.

Савдо министрлиги, область ижроия комитетлари ва Тошкент шаҳар ижроия комитети товар обороти планини умуман ошириб бажарган бўлсалар ҳам, бу планнинг ҳар бир корхона томонидан бажарилишини таъминламадилар. Товар фондларини ташиш, планлаштириш ва магазинларга ҳамда савдо ташкилотларига тақсимлашда катта-катта камчиликлар борлиги натижасида барча магазинларнинг қарийб 20 проценти ва умумий овқатланиш корхоналарининг 30 проценти товар обороти планларини бажармадилар.

Ўтган йилнинг 9 ойи ичида министрлик системасида муомала харажатларининг 18,7 миллион сўм ошириб юборилишига йўл қўйилган ва планда кўзда тутилмаган нобудгарчилик 10,6 миллион сўмни ташкил этган. Ҳамма савдо бошқармалари муомала харажатларини ошириб юборганлар. Ҳар бир савдо ташкилоти томонидан товар обороти планининг бажарилишига эришиш чораларини кўриш, иқтисодий тежашни амалга ошириш учун тинмай кураш олиб бориш керак.

Савдо шохобчаларида товар запаслари тўғрисидаги масала ҳам катта аҳамиятга эгадир. 1960 йил 1 октябргача нормадан ташқари 902 миллион сўмлик товар, шу жумладан «Ўзбекбирлашув» бўйича 861 миллион сўмлик товар тўпланиб қолган. Товарларнинг қолдиқларини белгиланган нормативлар даражасига келтириш — кечиктириб бўлмайдиган муҳим вазифадир.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришда совхозларнинг роли тобора ортиб бормоқда. Лекин, совхозларнинг ишида ҳали ҳам жиддий камчиликлар бор. Совхозлар ўтган йилнинг 9 ойи ичида планда кўрсатилганидан бир неча миллион сўмлик кам чорвачилик маҳсулотлари олдилар.

Республика қишлоқ хўжалик министрлиги совхозларнинг иқтисодий кўрсаткичларини яхшилаш, маблағларни сарфлашда давлат тартиби ўрнатишга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиши керак.

Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги кенгаши 1960 йилда бюджет олдидаги ўз мажбуриятларини бажарди. Аммо, Халқ хўжалиги кенгаши ҳар бир корхонанинг ўз планларини бажариши учун бюджет даромадларини кўпайтириш учун мавжуд имкониятлардан фойдаланмади. КПСС Марказий Комитетининг июль Пленуми анчагина корхоналар маҳсулот таннархини камайтириш ва хўжаликларда жамғармани кўпайтириш ҳақидаги топшириқларни бажармаётганликлари қониқарсиз бир ҳол эканлигини кўрсатиб ўтган эди. Пленум шу билан бирга раҳбар хўжалик кадрларнинг бир қисми меҳнат ва моддий ресурсларини аямай сарфлаш билан планни бир илож қилиб бажариш каби ярамас практикага йўл қўяётганликларини ҳам кўрсатиб ўтган эди.

Умуман халқ хўжалиги кенгаши бўйича маҳсулот ишлаб чиқариш йиллик плани муддатидан илгари бажарилди, меҳнат унумдорлигини ошириш ва таннархни камайтириш топшириқлари ортиғи билан бажарилди, жамғарма тўплаш плани ошириб адо этилмоқда. Аммо ўтган йилнинг 9 ойи ичида 56 корхона ва Андижон пахта тайёрлаш тресте маҳсулот таннархининг қимматлашиб кетишига йўл қўйди. 79 корхона жамғарма тўплаш планини 83,3 миллион сўмлик кам бажарди, 10 та корхона 9,1 миллион сўм фойда олиш ўрнига 10,2 миллион сўм зарар кўрди, 46 та корхона эса планда кўрсатилганидан 39,8 миллион сўм ортиқ зарар кўрди.

Халқ хўжалиги кенгаши системасида брак ва ўринсиз харажатлар натижасида кўп нобудгарчиликка йўл қўйилмоқда. Бундай нобудгарчилик 1960 йилнинг 9 ойи ичидагина 87 миллион сўмдан ортиқни ташкил этди. Халқ хўжалиги кенгаши раҳбарлиги ўтган йил якунларини қараб чиқишлари, барча корхоналарнинг планни сифат кўрсаткичлари ва давлат олдидаги молиявий мажбуриятлар бўйича бажаришларини таъминлайдиган чораларни ишлаб чиқишлари ва амалга оширишлари керак.

Зарарлари планда кўрсатиладиган корхоналарнинг ҳали ҳам борлиги социалистик жамғармаларни бундан буён кўпайтиришга катта тўсқиндир. Шунга қарамай халқ хўжалиги кенгаши бундай корхоналар сонини камайтириш ва уларнинг кўрадиган зарарлари миқдорини озайтиришга тегишли даражада эътибор бермаётир, кўриладиган зарарларни планлаштириш практикаси эса, кўпинча маблағ ва моддий ресурсларни тежаб-тергаб сарфлашни рағбатлантирмайди. Баъзи раҳбарлар зарар кўришга одатланиб қолганлар, ички резервларни аниқлаш ва уларни ишга солиш учун ҳамда ишнинг рентабель бўлишини таъминламоқ учун зарур чоралар кўрмаётирлар. Халқ хўжалиги кенгаши раҳбарлиги бу соҳада бурилиш ясаши лозим.

Таннархни камайтириш ва жамғарма тўплашни кўпайтиришнинг муҳим манбаи бўлган меҳнат унумдорлигини ошириш учун шундай шароит яратиш катта аҳамиятга эгаки, бундай шароитда ҳамма ишчилар бекор турмай ишлай олсинлар ва вақтни бекорга сарфлашга йўл қўйилмасин. Шунга қарамай, халқ хўжалиги кенгаши саноатида ўтган йилнинг биринчи ярмида ишчиларнинг бекор туриши, прогуллар ва корхона раҳбарларининг рухсати билан ишга чиқмаслик орқасида минглаб киши-куни бекор ўтган.

Иш вақтининг нобуд қилинишига аввало сабаб шуки, ишлаб чиқаришни ташкил этишда, моддий-техника таъминотида ва ички планлаштириш ишларида жиддий камчиликлар бор. Иш вақтининг бундай нобуд бўлишини тугатмоқ учун корхоналарнинг яхши, бир меёрда ишлашини таъминлаш, моддий-техника таъминотининг узлуксиз бўлишига эришиш ва меҳнатни нормалашни тубдан яхшилаш зарур.

Республикада маҳсулот сифатини яхшилаш соҳасида анчагина ишлар қилинди. Аммо, баъзи корхоналарнинг раҳбарлари миқдор кўрсаткичлари орқасидан қувиб, маҳсулотнинг сифатини яхшилаш вазифасига эътибор бермаётирлар. Шуни айтиб ўтиш кифоя қиладики, давлат сифат инспекцияси томонидан текшириш ўтказилган 67 корхонада 174 минг дона саноат товарининг сорти пасайтирилганлиги аниқланди.

Ўз оборот маблағларидан яхшироқ фойдаланиш, бу маблағлар оборотини тезлаштириш — хўжаликнинг энг катта ички резервларидан биридир. Бу чора моддий ва молиявий ресурсларнинг кўпгина қисмини бўшатиб беради. Улардан социалистик такрор ишлаб чиқаришда фойдаланилиши мумкин. Масалан, республика ташкилотлари қарамоғидаги ташкилот ва корхоналар ҳамда «Ўзбекбирлашув»нинг ўз оборот маблағлари оборотини бир кунга тезлаштиришнинг ўзигина 180 миллион сўмни бўшатиб бериш имконини туғдиради. Лекин ҳисобот маълумотлари ва Молия министрлиги томонидан ўтказилган текширишлар шуни кўрсатадики, корхоналарнинг ўз оборот маблағларини нормалаштириш ва улардан фойдаланишда жиддий камчиликлар мавжуддир.

Товар-материал буюмларнинг запаслари ҳали ҳам нормативлардан ғоят юқоридир. Эҳтиёж кам бўлган маҳсулотларнинг планда ортиқча ишлаб чиқарилаётганлиги, корхоналарнинг бир меёрда ишламаётганлиги, заявкаларнинг ошириб берилаётганлиги, ортиқча ва кераксиз материалларни қайта тақсимлаш ҳамда сотиш учун тегишли чоралар кўрилмаётганлиги, бир қанча ҳолларда ишлаб чиқариш планлари билан маҳсулотларни таркатиш планларининг бир-бирига боғлаб тузилмаётганлиги ана шу ҳолларга сабаб бўлмоқда.

Оборот маблағларининг анча қисми кўпинча кўзда тутилмаган мақсадларга сарфланади. Фақат халқ хўжалиги кенгаши бўйича 1960 йилнинг 1 октябригача капитал қурилиш ва капитал ремонтга 38 миллион сўм оборот маблағи сарф қилинган, тўлови муддатидан ўтказиб юборилган товарларга ва бошқа дебиторлик қарзларига 221 миллион сўм банд қилиб қўйилган. Халқ хўжалиги кенгаши, министрликлар ва бошқармалар ўз оборот маблағларини нормалаштиришни яхшилаш, бу ишда корхоналарнинг ролини ошириш, молиявий планлаштириш бўйича иқтисодий иш даражасини ошириш учун амалий чоралар кўришлари лозим.

Шу нарса айниқса қораланиши керакки, кўпгина корхона ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари хўжасизлик натижасида ўзларининг оборот маблағларини сарф қилиб юборишга йўл қўймоқдалар. Кейинги икки йил ичидагина республика қарамоғидаги корхона ва ташкилотларда оборот маблағлари 758 миллион сўм етишмай қолди.

Хўжаликдаги резервларни аниқлаш ва уларни ишга солишда молия органларининг роли ғоят муҳимдир. Молия органлари ўтган йилда бу соҳада маълум ишлар қилдилар. Халқ хўжалиги кенгаши, министрликлар, бошқармаларнинг балансслари ва ҳисоботларини қараб чиқиш, шунингдек республика молия министрлиги томонидан корхоналарда ва ташкилотларда ўтказилган текширишлар ва тафтишлар натижасида 1960 йилда ўз оборот маблағларининг етишмаган қисмини қоплаш учун 274 миллион сўм ички хўжалик резерви борлиги, халқ хўжалиги кенгаши ихтиёридаги корхоналарнинг планда кўрсатилган зарарларини камайтириш учун 3,5 миллион сўм ва совхозларнинг планда кўрсатилган зарарларини камайтириш учун 14 миллион сўм резерв борлиги аниқланди. Касалхоналарни пландан ташқари 15.305 ўринга кенгайтириш ва кўпгина умумий таълим мактабларини бир сменали машғулотга кўчиришни таъминлаш учун бюджетдан анчагина маблағ ажратиш имкони туғилди.

Аммо, молия органлари хўжаликдаги мавжуд резервларни тўла ва ҳар томонлама қидириб топиш ва уларни ишга солиш учун барча имкониятлардан фойдаланмадилар.

Кўпгина корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари тўлов интизомини бузмоқдалар ва бунинг натижасида кўп миқдорда боқимандада йиғилиб қолишига йўл қўймоқдалар.

Молия министрлиги ишни яхшилаш, халқ хўжалиги тармоқларининг экономикасини янада чуқурроқ ўрганиш, корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг молия-хўжалик фаолиятини қаттиқ назорат қилиш ҳамда саноат, транспорт, қишлоқ хўжалиги ва бошқа корхоналарнинг сифат кўрсаткичларини яхшилаш йўлидаги таклифларни ишлаб чиқиш, тўлов интизомини мустаҳкамлаш ва давлат маблағларининг тежаб-тергаб сарфланиши устидан контроль қилишни кучайтириш чораларини кўрмоқда.

Ўзбекистон ССРнинг 1960 йилги Давлат бюджетининг харажатлари дастлабки маълумотларга кўра 11.223.930 минг сўмни, ёки планга нисбатан 100,9 процентни ташкил этди. Халқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш учун бюджетдан 4.917.460 минг сўм ва социал-маданий тадбирлар учун 5.575.000 минг сўм ажратилди.

Капитал қурилиш планини бажаришда катта камчилик ва нуқсонларга йўл қўйилди. СССР Олий Советининг Бюджет комиссиялари ана шу масалага яна эътиборни жалб этди.

Халқ хўжалиги кенгаши, министрликлар ва бошқармалар капитал қурилишга ажратиладиган маблағларга ўз маблағларини жалб этиш ва капитал қурилишда ички ресурсларни сафарбар қилиш планини ғоят даражада қониқарсиз бажардилар. Давлат манфаатлари капитал қурилиш оз маблағ ва меҳнат сарфлаган ҳолда жуда самарали амалга оширилишини талаб қилади. Бу эса капитал ишлар планини бажариш билан, қурилишларни фойдаланишга топшириш, қурилиш қийматини камайтириш, машина-ускуналардан фойдаланиш масалаларига кўпроқ эътибор бериш, ўз маблағларидан белгиланган суммани қурилишга сарфлаш ва қурилишдаги ички имкониятларни сафарбар қилиш чораларини кўриш мажбуриятини юклайди.

Шу муносабат билан Қурилиш банки муассасаларининг ишига тўхтаб ўтмасдан бўлмайди. Бу муассасаларнинг қурилишни маблағ билан таъминлаш ва қурилишнинг қандай бораётганлигини назорат қилиш соҳасидаги ишларида ҳали кўп камчиликлар бор. Қурилиш банки муассасалари қурилиш устидан назорат қилиш ишларини кучайтиришлари, унинг экономикасини чуқурроқ ўрганишлари ва ана шу асосда зарур таклифларни ишлаб чиқишлари, ишлари яхши йўлга қўйилмаган қурилишлар ва қурилиш ташкилотларига молиявий таъсир кўрсатишлари лозим.

Идора харажатлари тўғрисида бир неча сўз айтмоқчиман. 1960 йил планига мувофиқ, маъмурий-идора харажатларини қисқартириш йўли билан 26,4 миллион сўм пулни тежаш кўзда тутилган эди. Ҳақиқатда эса идоралар тузилишини тартибга солиш, ходимларни ва уларни сақлаш харажатларини қисқартириш соҳасида бир қанча тадбирлар амалга оширилиши натижасида 57,8 миллион сўм маблағни тежаб қолиш мумкин бўлди. Аммо, идора аппаратини янада яхшилаш ва арзонлаштириш вазифаси халқ хўжалиги кенгаши, министрликлар ва бошқармалар, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, ижроия комитетлар, корхоналар, хўжалик ташкилотлари ва муассаса раҳбарларининг диққат марказида туриши керак.

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ 1961 ЙИЛГИ ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ

Депутат ўртоқлар!

Республика халқ хўжалигини ривожлантириш планига асосан тузилган Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджети лойиҳаси янги нархларда даромад ва харажатлар бўйича 1.153.689 минг сўм миқдорида сизнинг муҳокамангизга ва тасдиқингизга топширилади. Республика бюджетининг ҳажми 652.083 минг сўм ва маҳаллий бюджетларнинг ҳажми 501606 минг сўм белгиланди.

Давлат бюджети 1960 йилги бюджетнинг ижросига нисбатан 4,7 процент, Ўзбекистон ССР Олий Совети тасдиқлаган 1960 йил планига нисбатан 13,1 процент кўпаяди. Давлат бюджетининг бунчалик кўпайиши республиканинг ишлаб чиқарувчи кучлари тобора ўсаётганлиги, халқимизнинг маданияти янада гуллаб-яшнаётганлиги ва меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги юксалиб бораётганлигини кўрсатади.

Давлат бюджети лойиҳасида бу йил халқ хўжалигини ривожлантириш планида белгиланган ҳамма тадбирларни амалга ошириш учун зарур маблағлар билан таъминлаш кўзда тутилган.

БЮДЖЕТ ДАРОМАДЛАРИ

Бюджет даромадларининг асосий турлари қуйидаги суммаларда белгиланди:

(миллион сўм ҳисобида)

I. Социалистик хўжаликдан олинадиган даромадлар	1036,6
Шу жумладан:	
оборотдан олинадиган солиқ	628,0
фойдалардан олинадиган ажратмалар	192,7
колхоз ва кооперациядан олинадиган даромад солиғи	112,3
давлат социал страхованиеси маблағлари	79,3
II. Аҳолидан олинадиган давлат солиқлари	69,1
III. Бошқа даромадлар	49,0

Социалистик хўжаликдан келадиган тушумлар 1961 йил бюджети даромадларида жуда катта роль ўйнаб, бу тушумлар бюджет даромадлари умумий суммасига нисбатан 89,9 процентни ташкил этади. Ишлаб чиқаришнинг кенгайтирилиши, товар оборотининг ўсиши ва хўжалик ички жамғармаларининг кўпайтирилиши давлат ва кооператив корхоналари ҳамда ташкилотлардан тушадиган бюджет даромадларининг ўсишига имкон беради.

Шундай қилиб, хўжалик ва маданий қурилишга ўз вақтида маблағ чиқариб туриш — корхоналар ва хўжалик ташкилотларининг ишлаб чиқариш ва товар обороти планларини, меҳнат унумдорлигини ошириш планларини, маҳсулот таннархини ва муомала харажатларини камайтириш топшириқларининг бажарилишига, моддий ва пул маблағларини сарфлашда қаттиқ иқтисодий тежашга, ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини оширишга деярли тамомила боғлиқдир.

Аҳолидан олинадиган солиқларнинг аста-секин бекор қилиниши ва бундан буён давлат заёмларининг чиқарилмаслиги социалистик хўжалик жамғармалари ишлаб чиқарувчи кучларни янада ривожлантириш ва совет кишиларининг фаровонлигини оширишнинг бирдан-бир манбаидир. Бундай шароитда юқорида айтилган талабларни бажариш учун кураш жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Бизда жуда катта резервлар бор. Вазифа шундан иборатки, ана шу резервлардан тўлароқ фойдаланиш, ҳар бир корхонанинг яхши ишлашига, фан ютуқлари ва илғор тажрибадан яхшироқ фойдаланишга эришиш, куч ва маблағни кам сарфлаган ҳолда яхши натижаларни қўлга киритиш керак.

СССР Олий Совети бешинчи сессияси томонидан қабул қилинган «Ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақидан олинадиган солиқларни бекор қилиш тўғрисида»ги Қонун муносабати билан СССР аҳолисидан олинадиган даромад солиғи ҳамда бўйдоқлар, ёлғиз ва кам оилали гражданлардан олинадиган солиқ 1961 йилда 14 миллион сўм (нархларнинг янги миқёсида) камаяди. Шу муносабат билан давлат бюджети даромадларининг умумий суммасида аҳолидан олинадиган солиқлар салмоғи 1960 йилдаги 7,1 процентдан 1961 йилда 6 процентгача камаяди.

БЮДЖЕТ ХАРАЖАТЛАРИ

Республика олдига халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини кучли суратда юксалтириш, оғир саноатни устун даражада ўстириш, қишлоқ хўжалигини ва аввало пахтачиликни ривожлантириш, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини тобора ошириш вазифалари қўйилган. Бу вазифалар Ўзбекистон ССР Давлат бюджети харажатларининг қандай мақсадларга қаратилганлигида ўз ифодасини топади.

1961 йилда халқ хўжалигини маблағ билан таъминлаш учун бюджетдан 465,7 миллион сўм сарфланади, хўжалик органларининг ўз маблағларини ҳисобга олганда эса 911,7 миллион сўм сарфланади. Бюджетда капитал қурилишнинг катта программасини бажариш учун 341,2 миллион сўм сарфлаш кўзда тутилади. Бу эса асосий фондларни социалистик такрор ишлаб чиқаришни янада кенгайтиришни таъминлайди. 1961 йилда корхона ва ташкилотларнинг ўз оборот маблағлари нормативларини 67 миллион сўм миқдорида кўпайтириш лойиҳаланаётганлиги ишлаб чиқариш ва муомаланинг нормал давом эттирилиши учун зарур бўлган моддий бойлик запасларининг ўсишини пул маблағлари билан таъминлайди.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати кейинги йилларда меҳнаткашларнинг турмуш даражасини ошириш учун кўп тадбирларни кўрдилар. Маориф, соғлиқни сақлаш, социал таъминот ва социал страхование эҳтиёжлари учун бюджетдан доимо кўп маблағ ажратилаётганлиги Совет Иттифоқи халқларининг моддий фаровонлигини оширишда муҳим ўрин тутади.

Маориф эҳтиёжлари учун республика бюджетидан ажратиладиган маблағ 1961 йилда 320.048 минг сўмни ташкил этади, яъни 22.642 минг сўм, ёки 7,6 процент кўпайтирилади.

1961 йилда соғлиқни сақлаш ишларига бюджетдан 151.218 минг сўм ажратиш кўзда тутилади. Демак, соғлиқни сақлаш ишларига чиқариладиган маблағ 1960 йилдагига нисбатан 10,2 процент кўпаяди. Бу маблағлар аҳолига медицина хизмати кўрсатишни янада яхшилаш учун сарфланади. Давлат социал страхованиеси бўйича пенсия олувчилар сонининг ортиб бораётганлиги натижасида социал-таъминот харажатлари 14.274 минг сўм, ёки 11,8 процент кўпаяди.

Давлат идора органларининг харажатлари учун аппаратнинг структурасини янада ихчамлаштириш, ортиқча ва бир хил ишни бажараётган ташкилотларни тугатиш ҳисобга олиниб, 1961 йилда бошқариш ва суд органларининг эҳтиёжлари учун бюджетдан ажратиладиган маблағни 708 минг сўм камайтириш, шунингдек маъмурий-идора аппарати, цех ва ишлаб чиқариш ходимлари маоши учун тўланадиган харажатларни қисқартириш йўли билан 2,7 миллион сўмни тежаб қолиш кўзда тутилади.

МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТЛАР

Кейинги беш йил ичида маҳаллий бюджетлар ҳажми 1,6 баравар кўпайди. Партия ва ҳукуматнинг хўжалик ва маданий масалаларни ҳал этишда меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг роли ва ҳуқуқларини кенгайтириш соҳасида амалга оширган тадбирлари маҳаллий бюджетларнинг ўсишида ўз ифодасини топди.

Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджети лойиҳасига киритилган маҳаллий бюджетларнинг даромад ва харажатлари 501.606 минг сўм миқдорида белгиланди. Бу даромад ва харажатлар 1960 йилдагига нисбатан 11,9 процент кўпаяди, шу жумладан:

	Суммаси (минг сўм ҳисобида).	(1960 йил бюджетига нисбатан процент ҳисобида)
Тошкент шаҳри бўйича	96.358	114,7
Тошкент области бўйича	73.846	117,2
Фарғона области бўйича	59.585	116,6
Андижон области бўйича	56.499	111,7
Самарқанд области бўйича	61.130	112,0
Бухоро области бўйича	34.217	119,2
Сурхондарё области бўйича	47.718	109,1
Хоразм области бўйича	21.796	117,5
Қорақалпоғистон АССР бўйича	50.457	93,4

Маҳаллий бюджетлар маҳаллий хўжаликни ривожлантиришда ва меҳнаткашларнинг социал-маданий эҳтиёжларини қондиришда катта аҳамиятга эгадир. 1961 йилнинг ўзидагина халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун маҳаллий бюджетлардан 130.930 минг сўм ва социал-маданий тадбирларга 355.569 минг сўм, ҳаммаси бўлиб эса 486.499 минг сўм, ёки харажатларнинг умумий суммасига нисбатан 97 процент сарф қилинади.

Бу ҳол Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советидан, область ижроия комитетларидан ва Тошкент шаҳар ижроия комитетидан бюджетни бажариш соҳасидаги ишларга раҳбарликни юксак даражага кўтаришни талаб қилади. Даромад олинадиган ҳар бир манба, ҳар бир шаҳар, район, қишлоқ ва посёлка Совети бўйича даромад планининг бажарилишига, шунингдек бюджетдан бериладиган маблағларни тежаб-тергаб сарф қилишга алоҳида эътибор берилиши лозим.

Депутат ўртоқлар! Етти йилликнинг учинчи йилида мамлакатимиз олдида халқ хўжалик аҳамиятига эга бўлган ғоят катта вазифалар турибди. Ҳеч шубҳа йўқки, жонажон Коммунистик партия теварагига маҳкам жипслашган ўзбек халқи Советлар мамлакатини янада яшнатиш, мамлакатимизда коммунизмнинг тўла тантанасига эришишдан иборат буюк мақсад йўлида 1961 йилда халқ хўжалигини ривожлантириш планини ва давлат бюджетини бажариш учун қардош халқларнинг шонли оиласида зўр сиёсий активлик ва ғайрат кўрсатиб меҳнат қилади. (Қарсаклар).

С. К. ЗИЁДУЛЛАЕВ докладининг охири

(Боши иккинчи бетда)

Маданий қурилиш объектларига 4 миллион 420 минг сўм сарфланади. Бу маблағлар асосан Тошкентдаги киностудия ва китоб-журнал комбинати қурилишларига ҳамда 2000 ўринли кино-театрларни қуриб битказишга сарфланади. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти ва ҳисоблаш марказига доир асосий ишларни тугаллаш мўлжалланади. Тошкент давлат университетининг янги биносини қуриш бошланади.

СИФАТ КЎРСАТКИЧЛАРИНИ ЯХШИЛАШ

Планга мувофиқ 1961 йилда саноатда меҳнат унумдорлигини 3,7 процент ошириш мўлжалланади. Демак, кўпайтириладиган бутун саноат маҳсулотининг 75 процентини меҳнат унумдорлигини ошириш йўли билан қўлга киритилади. 1959-1961 йилларда меҳнат унумдорлигини ошириш суръатлари етти йиллик планда саноатда кўрсатилган 15,3 процент ўрнига 16,7 процентни ва қурилишда 25 процент ўрнига 27,4 процентни ташкил қилади.

Планга мувофиқ 1961 йилда саноат товар маҳсулотининг ҳар бир сўмига сарфланадиган харажат 0,2 процент камайтирилади. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигининг совхозларида деҳқончилик ва чорвачиликнинг энг муҳим маҳсулотлари таннархини 1961 йилда 2,4 процент камайтириш мўлжалланади. Қурилиш-монтаж ишларининг қиймати 5,8 процент камайтирилади. Саноатда, қишлоқ хўжалигида ва қурилишда таннархини камайтириш юзасидан белгиланган топшириқларни бажариш натижасида 40 миллион сўмдан кўпроқ маблағ тежалади.

Планга мувофиқ республика меҳнаткашларининг фаровонлигини янада ошириш соҳасида катта тадбирларни ўтказиш мўлжалланади. Ишчи ва хизматчиларнинг сони 1961 йилда 1 миллион 350 минг кишини ташкил қилади. Ишчи ва хизматчиларнинг ойлик ўртача иш ҳақи 3,5 процент кўпаяди.

ҲАММА НАРСА ИНСОН УЧУН

Аҳолининг кенг истеъмол молларига ўсиб бораётган талабини таъминламоқ учун давлат ва кооператив савдосининг чакана товар обороти 2.300 миллион сўм, яъни 1960 йилги даражадан ошиқ қилиб белгиланди. Бозорга чиқариб сотиладиган моллар фонди ва айниқса ҳозирги вақтда талаб қилинган миқдорда етарли бўлмаган моллар фонди кўпайтирилади. Жумладан, нон пишириш ва сотиш учун сортли ун фонди 10 процент кўпайтирилади, балиқ маҳсулотлари 20 процент, крупалар 15 процент, кондитер моллари 17 процент, мебель 20 процент, трикотаж буюмлар 8 процент кўпайтирилади.

Савдонинг моддий-техника базаси анча ривожлантирилади. 1000 тадан кўпроқ магазин қурилади, ҳаммаси бўлиб 40 минг квадрат-метр саҳнга эга бўлган мол складлари, 26 минг тонна сабзавот ва картошка сиғадиган омборлар қурилади ва ҳоказо.

«СССР да мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш ва халқ маорифи системасини янада ривожлантириш» тўғрисидаги қонунга мувофиқ халқ маорифини янада тараққий эттириш мўлжалланади. Бошланғич, етти йиллик ва ўрта умумий таълим мактабларида ўқувчиларнинг сони 1961 йилда 1 миллион 569 минг кишига, шу жумладан интернат-мактабларда ўқувчиларнинг сони 40 минг кишига етказилади. Куни узайтирилган мактабларда ўқувчиларнинг сони 50 минг кишига етказилади. Мактабгача тарбия муассасаларига 1960 йилдагига қараганда 4,8 минг кўп бола қабул қилинади.

Олий ва ўрта махсус ўқув юртларидаги студентларнинг умумий сони 157 минг кишини ташкил қилади, ёки 1960 йилдагига қараганда 21,5 минг киши миқдорида кўпаяди. Олий ўқув юртларига 24.550 киши, шу жумладан ишлаб чиқаришдан ажратилмай ўқитиладиган бўлимларга 13.100 киши қабул қилинади. Ўрта махсус ўқув юртларига 19.900 киши, шу жумладан кечки ва сиртқи бўлимларга 9.700 киши қабул қилинади. 1961 йилда олий ўқув юртлари 13.400 мутахассис, ўрта махсус ўқув юртлари эса 9,300 мутахассис тайёрлаб беради.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг соғлиқни сақлашни янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорига мувофиқ, планда 1961 йилда аҳолига медицина хизмати кўрсатишни яхшилашга ва аҳоли соғлиғини сақлашга доир бир қанча катта тадбирларни ўтказиш кўзда тутилган. Касалхоналардаги ўринларнинг сони яна 1.100 та кўпайтирилади ва контроль рақамларда 1965 йил учун мўлжалланган 67.700 ўринга 72.850 тага етказилади. Бундан ташқари, касалхоналарда яна 12.650 та ўрин тайёрлаш тўғрисида қўшимча топшириқ белгиланди. Тўпланган тажрибалар бу топшириқнинг муваффақиятли бажарилишига ишонч туғдирмоқда.

330 та янги киноустановкалар очилади ва буларнинг сони 2.511 тага етказилади. 171 та янги клуб очилиб, буларнинг сони 3.318 тага етказилади. 88 та янги кутубхона очилиб, буларнинг сони 2.856 тага етказилади.

Депутат ўртоқлар! Ажратилган моддий-техника ресурслардан тўғри ва тежаб фойдаланиш халқ хўжалик планининг топшириқларини бажарибгина қолмасдан, шу билан бирга, ошириб бажаришни ҳам таъминлайди. Бу эса, республикамиз экономикаси ва маданиятининг янада равнақ топишига олиб келади.

Аҳолининг моддий даражасини ва маданий савиясини ошириш соҳасида 1961 йил учун мўлжалланган программа Коммунистик партия ва Совет ҳукумати халқнинг бахт-саодати тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилаётганлигини кўрсатувчи яна бир ёрқин далилдир. Шубҳа йўқки, Ўзбекистон ССР меҳнаткашлари ўзларининг фидокорона меҳнатлари билан мамлакатимизда коммунизм қурилишидан иборат умумий ишга ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшадилар. (Қарсаклар).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БЕШИНЧИ СЕССИЯСИ

Ўзбекистон ССР Олий Совети Бюджет комиссияси раиси депутат Ғ. Ғ. ЮСУПОВнинг қўшимча доклади

Депутат ўртоқлар! Ўтган 1960 йилда халқ хўжалиги соҳасида қўлга киритилган ажойиб муваффақиятлар ва халқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг улуғвор перспективалари биз, совет кишиларини ғоят қувонтиради. Бу ажойиб муваффақиятлар ва перспективалар СССР Олий Советининг яқинда бўлиб ўтган сессияси қарорларида, шунингдек мазкур сессияда қилинган докладларда ўз ифодасини топди.

Ўзбек халқи Коммунистик партия раҳбарлигида ва Совет Иттифоқининг бошқа халқлари билан мустаҳкам ҳамкорликда ўтган йили республикамиз экономикаси ва маданиятини ривожлантиришда янада катта ютуқларга эришди.

Бироқ, республикада эришилган ютуқларни қайд қилиб ўтиш билан бирга, баъзи бир идоралар, ташкилотлар ва корхоналарнинг ишларидаги жиддий камчиликларга ҳам эътибор бериш зарур. Бу камчиликларни тугатиш халқ хўжалигини янада ривожлантириш учун мавжуд бўлган резервлардан тағин ҳам кенгроқ фойдаланишга имкон беради.

Ўтган йил 1960 йилги Давлат бюджети лойиҳасини муҳокама қилиш пайтида Бюджет комиссияси капитал қурилиш соҳасидаги жиддий камчиликларга эътиборни жалб қилган эди. Бироқ бу соҳада бир қанча тадбир-чоралар кўрилган бўлса ҳам, бир қанча камчиликларга ҳали ҳам барҳам берилмаган. Министрликлар ва идоралар ҳозир ҳам моддий-техника ресурсларини ва ишчи кучларни кўпгина объектларга сочиб юборишни давом эттириб, натижада қурилиш-монтаж ишлари плани нисбатан қониқарли бажарилгани ҳолда, объектларни ишга тушириш графикда белгиланганидан жуда орқада қолмоқда. Айниқса сув хўжалиги, кимё саноати, бинокорлик материаллари саноати ва бошқа соҳалардаги энг муҳим объектларни ишга туширишда шундай бўлмоқда. Қурилиш министрлигининг кўпчилик қурилиш ташкилотларида бинокорлик материалларини сарфлашда тартиб ўрнатилмаган, бунинг натижасида ҳисобот йилининг 9 ойи ичидагина 14 қурилиш трести бўйича 12 миллион сўмлик бинокорлик материалларининг ошиқча сарф қилинишига йўл қўйилган.

Ана шуларнинг ҳаммаси бир қанча ҳолларда қурилиш-монтаж ишлари таннархининг ошиб кетишига ва оқибат натижада катта зарар кўришга ҳамда бюджет олдидаги молия мажбуриятларининг бажарилмай қолишига сабаб бўлган.

Капитал маблағлардан фойдаланишда Тошкент шаҳар ижроия комитети томонидан йўл қўйилган камчиликларни айниқса таъкидлаб ўтмоқ зарур.

Баъзи министрликлар, идора ва ташкилотлар ўз ишларида ҳамон умумий ва ўртача кўрсаткичларга амал қилиб келмоқдалар, бунинг натижасида хўжаликда мавжуд бўлган имкониятлардан етарли равишда фойдаланишни таъминлай олмаётирлар.

Автомобиль транспорти ва тош йўллар министрлиги ўтган сессияда қилинган танқиддан ўзига зарур хулоса чиқариб, ўз ишларини яхшилаб олди ва умуман система бўйича юк ташиш планларини муддатидан илгари бажарди. Айни вақтда ҳисобот йилининг 9 ойи маълумотлари шуни кўрсатадики, министрлик системаси бўйича ҳар куни ўрта ҳисобда 4042 юк автомашинаси ёки юк машиналарининг 42,9 проценти, 796 автобус ёки—34,2 проценти, 553 енгил такси ёки—33,6 проценти, 308 юк таксилари ёки жами юк таксиларининг 36,8 проценти бекор турган. Тамомила ишга яроқли бўлган автомашиналар ҳам бекор турган ҳоллар кўп бўлганлиги ҳам аниқланди. Натижада министрлик 9 ой мобайнида автомобилларда юк ташиш таннархини 11,7 миллион сўм миқдорида ошириб юборган.

Муассаса ва корхоналар ўзларига хизмат қиладиган енгил автотранспортдан қониқарсиз, кўпинча масъулиятсизлик билан фойдаланмоқдалар. Автобазаларни улар хизмат қиладиган корхона ва ташкилотларга бириктиришда уларнинг территориал жиҳатдан яқин ва узоқ жойлашганини ҳисобга олмаслик оқибатида транспортнинг кўплаб бекор юришига йўл қўйилмоқда, айрим ҳолларда эса бундай бекор қатновлар кунига 20-30 километрга етмоқда. Юк ташиш ишларида ҳукуматнинг махсус кўрсатмаси бўлишига қарамай, бажарилган ишларни ортиқча қилиб кўрсатиш практикаси, яъни ташилган юкларнинг миқдорини ошириб кўрсатиш ҳоллари ҳанузгача рўй бермоқда. Бунинг натижасида клиентлардан ошиқча кира ҳақи олинмоқда, иш кўрсаткичлари бузиб кўрсатилмоқда, ёнилғи харажати орттириб кўрсатилмоқда ва машина ҳайдовчиларга асоссиз мукофотлар тўланмоқда.

Область, колхоз ва колхозлараро йўлларнинг анча қисми техника жиҳатидан қониқарсиз аҳволдадир. Министрлик ва унинг жойлардаги органлари колхозлар, совхозлар, саноат, қурилиш корхоналари ва ташкилотлари ҳамда бошқа ташкилотларни йўл ишларида бевосита қатнашишга жалб қилиш ўрнига йўл қурилиши ишлари учун уларнинг ҳаммасидан пул олмоқдалар. Шу тариқа улар ўз счётларида анча маблағларни тўплаб олмоқдаларки, бу маблағларни ўзлаштириш учун ишлаб чиқариш базаси етмай қолмоқда.

Баъзи идора ва ташкилотлар асосий эътиборни ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планларининг бажарилишига қаратиб, кўпинча маҳсулот турлари ва сифати масалаларига аҳамият бермай қўядилар. Натижада белгиланган номенклатурага кирмаган маҳсулот ишлаб чиқариш ва сифат жиҳатидан талабга сира мувофиқ келмайдиган маҳсулот ишлаб чиқариш ҳолларига йўл қўйилмоқда.

Масалан, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги кенгашининг машинасозлик бошқармаси пахта териш машиналари ишлаб чиқариш соҳасида катта муваффақиятларга эришган ва ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш планини бажарган бўлса-да, шу билан бирга белгиланган номенклатура ва ассортиментда маҳсулот ишлаб чиқариш топшириғининг жиддий суратда бузилишига йўл қўйган. Ўтган йилнинг 11 ойи ичида бу бошқарма корхоналари истеъмолчиларга 815 та кўрак чувиш машинаси, 338 та йигирув машинаси, шунингдек кўп миқдорда совутиш установкалари, ҳар хил кранлар, вентиляторлар, чийлайдиган машиналар, вагонеткалар, ўғит майдалаш машиналари ва бошқа хил халқ истеъмоли буюмларини етказиб бера олмадилар. Шу сабабли бу маҳсулотларни етказиб бериш, шу жумладан бошқа республикаларга ва экспорт учун етказиб бериш плани жуда кам бажарилди. Давлат интизомини бу хилда бузиш ҳолларига қатъиян чек қўйиш вақти келди.

Шуни таъкидлаб ўтиш зарурки, республикадаги савдо ташкилотлари саноат корхоналари етказиб бераётган товарларни пухта текшириб, брагининг ажратилишини таъминламаётирлар. Бунинг натижасида савдо шохобчаларига паст сортли, стандартга тўғри келмайдиган ва сифатсиз товарлар тушиб, истеъмолчиларга сотилмоқда. Бу ҳол эса, аҳолининг ҳаққоний таъналарига сабаб бўлмоқда.

Республика Савдо министрлиги чакана товар обороти планини муддатидан илгари бажарди. «Ўзбекбирлашув» системаси ҳам товар обороти планини бажарди. Бироқ, давлат савдосида ҳам, кооператив савдосида ҳам корхоналарнинг, шу жумладан умумий овқатланиш корхоналарининг анча қисми белгиланган планларни систематик суратда бажара олмай келмоқдалар.

Чакана товар оборотни планининг бир меёрда бажарилмаганлиги натижасида муомала харажатларида маблағларнинг кўплаб ортиқча сарфланишига йўл қўйилган ва пировардида ўтган йилнинг 9 ойи мобайнида Савдо министрлигининг маҳаллий торглари бўйича 22 миллион сўм, «Ўзбекбирлашув» системаси бўйича эса умуман 22,1 миллион сўмлик жамғарма тўпланмай қолди.

Бундай аҳвол, бир томондан, товар фондларини областлар ва савдо корхоналари бўйича планлаштириш ва жойлаштиришда йўл қўйилган хатолар натижасида келиб чиққан бўлса, иккинчи томондан, савдо-сотиқни ташкил қилиш ва истеъмолчиларга, айниқса умумий овқатланиш йўли билан хизмат кўрсатишда йўл қўйилган катта камчиликлар туфайли келиб чиққандир. Савдо министрлиги системасида ўтказилган текшириш натижалари шуни кўрсатдики, баъзи бир ошхоналар, айниқса саноат корхоналари ва қурилишлардаги ошхоналар номувофиқ, тор ва кичик биноларга жойлашган. Умумий овқатланишда ошхоналарда ярим фабрикатлар тайёрлашдек прогрессив тадбир қониқарсиз амалга оширилмоқда. Тошкентда шаҳар ошхоналарини ярим фабрикатлар билан таъминлаш учун мўлжалланган фабрика-кухня қурилиши йўл қўйилмаслик даражада кечиктирилмоқда. Сотилаётган овқатлар орасида сабзавотдан, сутдан тайёрланган таомлар ва бошқа арзон таомлар ҳали ҳам кам бўлиб, миллий таомлар эса камдан-кам тайёрланади. Айрим ҳолларда паст калорияли овқатлар сотилади. Бу эса, истеъмолчини алдаш ва ҳақини олиб қолиш демакдир. Бир қанча жойларда ошхона бинолари ва улар ёнидаги территориялар санитария жиҳатидан қониқарсиз ҳолатдадир.

Бюджет комиссияси халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришда ва аҳолига маиший хизмат кўрсатишда катта роль ўйнаши лозим бўлган маҳаллий саноатнинг ишига доир баъзи масалаларга тўхталиб ўтишни зарур деб ҳисоблайди.

Саноатнинг бу тармоғида ўтган даврда эришилган ютуқларни ҳам, ишлаб чиқариш қувватларидан максимал фойдаланиш, механизацияни кенг жорий қилиш, маҳсулот сифатини яхшилаш ва бошқа прогрессив тадбирларни амалга ошириш зарурлигини ҳам ҳисобга олмасдан, планларни пасайтириб белгилаш фактлари шу пайтгача рўй бериб келмоқда. Шу сабабли маҳаллий саноат корхоналари умумий ишлаб чиқариш программасини бирмунча осон бажармоқдалар. Аммо бу саноат энг муҳим турдаги буюмлар ишлаб чиқаришнинг уддасидан чиқа олмаётир. Ҳисобот йилининг 9 ойи мобайнида планга нисбатан кўп миқдорда товар етказиб берилмади, шу жумладан: 18 миллион дона пишиқ ғишт, 351 минг метр шойи ва ярим шойи газлама, 248 тонна макарон маҳсулотлари, 148 тонна чўян идишлар, 1,6 миллион сўмлик мебель етказиб берилмади.

Шу билан бирга маҳаллий саноат корхоналарининг кўпгина моддий ресурслари ва ишчи кучлари планда бутунлай кўзда тутилмаган маҳсулотлар тайёрлашга жалб қилинмоқда. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш корхоналари тармоқларини кенгайтириш ва уларнинг иш ҳажмини ошириш, айниқса уй-жойларни ремонт қилиш, квартиралардаги электр симларини тузатиш, кийим-кечакларни ремонт қилиш ва дазмоллаш, мебелларни уйда ремонт қилиб бериш ва шу каби ишларнинг ҳажмини кенгайтириш йўлида кўрилаётган чоралар мутлақо етарли эмас.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари маҳаллий саноат корхоналарининг ишларига кўпроқ эътибор беришлари ва уларга ўзларининг асосий вазифасини бажаришда, яъни аҳолига маиший хизмат кўрсатишни яхшилашда ёрдам беришлари лозим.

Айрим муассаса ва корхоналарнинг раҳбарлари давлат маблағларини эҳтиёт қилиб ва тежаб-тергаб сарфлаш масалаларига бепарво қарамоқдалар. Хўжасизлик натижасида унумсиз харажатлар ва нобудгарчиликларга йўл қўйиш, саноатда иш ҳақи фондларини хомашё ва материалларни ортиқча сарфлаш, давлат ҳисобига қиммат инвентарь ва ускуналар сотиб олиб, бюджет маблағларини ортиқча сарфлаш ҳолларига кўп йўл қўйилмоқда. Штатдан ташқари ходимлар тутиш, ошиқча ставкада иш ҳақи тўлаш, ғайри қонуний ўриндошлик, капитал ремонт учун ажратилган маблағлар ҳисобига кўзда тутилмаган янги қурилишларни бошлаб юбориш ҳоллари ва молия-бюджет интизомини шу каби бузиш ҳоллари ҳали ҳам давом этмоқда.

Меҳнаткашлар депутатлари Советларининг ижроия комитетлари мактаб-интернатларга болаларни қабул қилиш масаласига етарли эътибор бермаётирлар, натижада 1960 йилнинг 1 октябрига келиб, мактаб-интернатларга 25 минг ўқувчи ўрнига 19 минг ўқувчи қабул қилинган. Бюджетдан ажратилган маблағлар ҳам шунга яраша қисман фойдаланилмай қолган.

Молия министрлиги ва унинг жойлардаги органлари молия-бюджет интизомига риоя қилиш устидан, шунингдек бюджет маблағларидан тўғри ва самарали фойдаланиш устидан контролни кучайтиришлари лозим.

Депутат ўртоқлар! Республикада кейинги икки йил ичида хўжаликнинг бир қанча тармоқлари бўйича етти йиллик план топшириқларининг муддатидан илгари бажарилиши етти йиллик план топшириқлари анча олдин бажарилади, деб айтишга қаттиқ ишонч туғдиради. Ана шу мақсадда фан ва техниканинг ҳозирги ютуқлари асосида техника тараққиётини янада тезлаштиришни, илғор тажрибадан кенг фойдаланиш ва меҳнат унумдорлигини янада оширишни таъминлаш зарур.

Олий Совет сессияси муҳокамасига тақдим этилган республиканинг 1961 йилги халқ хўжалик плани лойиҳаси ана шу кўрсатилган талабларга мувофиқ ҳолда тузилганлигини, шунингдек аҳолининг турмуш даражасини янада ошириш юзасидан зарур чора-тадбирлар кўриш лозимлигини кўзда тутиб, Бюджет комиссияси Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан киритилган Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини ривожлантириш 1961 йилги давлат плани маъқуллансин, деб таклиф қилади.

Ҳукумат, шунингдек Ўзбекистон ССРнинг 1959 йилги Давлат бюджетининг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботни ҳам Ўзбекистон ССР Олий Советининг тасдиқи учун тақдим этди.

Бюджет комиссияси бюджетнинг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботни ҳукумат томонидан тақдим этилган миқдорда, яъни даромадлар бўйича 9.672.441 минг сўм, харажатлар бўйича 9.460.553 минг сўм, даромадлар харажатлардан 211.888 минг сўм ортиқ қилиб тасдиқлашни таклиф қилади.

Сессия муҳокамасига киритилган республиканинг 1961 йилги Давлат бюджети лойиҳаси халқ хўжалиги плани топшириқларига мувофиқ равишда тузиб чиқилган бўлиб, халқ хўжалигини ривожлантириш ҳамда меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини юксалтириш тадбирларини маблағ билан таъминлайди.

Шу билан бирга, Бюджет комиссияси бюджетнинг даромад қисмини оборот солиғидан тушадиган маблағлар, шунингдек ўрмон солиғи даромадлари ва бошқа хил маҳаллий йиғимлар ҳиссасини кўпайтириш ҳисобига 3.670 минг сўм миқдорида (нархларнинг янги миқёсида) кўпайтириш мумкин деб ҳисоблайди.

Бюджет комиссияси айрим идораларнинг ва область ижроия комитетларининг илтимосларини қондириб, бюджет харажатларини ҳам 3.670 минг сўм миқдорида кўпайтириш мумкин деб ҳисоблайди, шу жумладан:

Қишлоқ хўжалик министрлигига район қишлоқ хўжалик планировкаси юзасидан лойиҳа-қидирув ишлари олиб бориш учун 100 минг сўм.

Олий ва ўрта таълим министрлигига — инвентарь ва асбоб-ускуналар сотиб олиш учун 200 минг сўм.

Маориф министрлигига — музика мактабларини жиҳозлаш учун 100 минг сўм.

Йўл қурилиши ишларига ҳамда Чирчиқ ва Оҳангарон дарёларида кўприк қуриш учун 1.600 минг сўм.

Маҳаллий Советларга — мактаб, касалхона ва бошқа социал-маданий муассасалар биноларини капитал ремонт қилиш ва жиҳозлаш учун, — шунингдек шаҳарлар ва ишчи посёлкаларини ободонлаштириш учун 1.670 минг сўм миқдорида қўшимча маблағ чиқариш мумкин деб ҳисоблайди.

Бюджет комиссияси ана шу кўрсатилган тузатишларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССРнинг 1961 йилги Давлат бюджетини даромадлар ва харажатлар бўйича 1.157.359 минг сўм миқдорида тасдиқлансин, деб таклиф киритади.

Депутат ўртоқлар! Совет кишиларининг бутун фикр-зикри ва куч-ғайрати партиямиз XXI съезди тарихий қарорларини амалга оширишга қаратилгандир. Ўзбек халқи Совет Иттифоқидаги бошқа халқлар билан биргаликда КПСС Марказий Комитети январь Пленумини муносиб кутиб олиш учун дадил қадам ташлаб бормоқда, ҳамда хўжалик ва маданий қурилишдаги янги ютуқлар билан етти йиллик планни муддатидан илгари бажаришга тайёр эканлигини намойиш қилмоқда.

Ўзбек халқи бутун совет халқи билан биргаликда партия ва ҳукуматимизнинг халқлар ўртасида мустаҳкам тинчлик ўрнатишга қаратилган изчил йўлини табриклайди ва қизғин маъқуллайди. БМТ Бош Ассамблеясининг XV сессиясидаги совет делегациясининг фаолияти, бу сессия ишида Никита Сергеевич Хрушчевнинг иштирок этганлиги ва унинг батамом қуролсизланиш тўғрисида ҳамда мустамлакачиликни тугатиш ҳақида Совет ҳукумати номидан киритган таклифлари, шунингдек коммунистик ва ишчи партиялар вакиллари Москва Кенгашининг тарихий ҳужжатлари кишилар ҳаётида янги давр очиб беради.

Ўзбекистон меҳнаткашлари Коммунистик партия раҳбарлигида етти йилликнинг учинчи йил Давлат халқ хўжалик плани ва Давлат бюджетининг бажарилишини таъминлайдилар ҳамда шу билан мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш ишига ўз ҳиссаларини қўшадилар, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз. **(Қарсаклар).**

Бир группа депутатлар сессия мажлислари орасидаги танаффусда қизғин суҳбатлашмоқдалар. СУРАТДА (чапдан ўнгга): Сурхондарё область, Косон районидаги «Большевик» совхозининг бош чўпони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Рустам СИДДИҚОВ, Андижон область, Балиқчи районидаги «Пахтакор» колхозининг бригада бошлиғи Турдихон САТТОРОВА, Сурхондарё область, «Деҳқонобод» совхозининг бригада механиги Тожи ОЛЛОЁРОВ ва Андижон область Сталин районидаги Киров номли колхоз звено бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қумрихон РУСТАМОВА ўртоқлар.

В. Баскаков ва В. Лейзерович фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҚАРДОШ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ

ХАБАРОВСК, (ТАСС). Совет Амур бўйи меҳнаткашларининг Хитойнинг қўшни Хэйлунцзян вилояти меҳнаткашлари билан кардошларча дўстлиги мустаҳкамланмоқда. Ҳар иккала мамлакатнинг Амур дарёсида ва чегара темир йўлларида биргаликда юк ташиш ишлари кенгаймоқда. Хабаровск ўлкаси билан Хэйлунцзян вилояти бир-бирларига тобора кўпроқ саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари юбориб турибдилар. Совет-Хитой дўстлиги жамиятига бирлашган совет узоқшарқчиларининг Хитой-Совет дўстлиги жамиятининг аъзолари бўлган Хэйлунцзян вилояти аҳолиси билан қардошларча алоқалари тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Янги йил бошланганлиги муносабати билан улар бир-бирларига самимий табрик телеграммалари юбордилар.

— Совет халқи ва Совет ҳукумати социалистик қурилишимизда қардошларча ёрдам бераётганлиги учун сизларга қизғин ташаккур билдирамиз, — деб ёзадилар хитойлик ўртоқлар Хабаровск ўлкасининг меҳнаткашларига янги йил муносабати билан йўллаган хатларида.

— Биз халқларимиз ўртасида мавжуд улуғ дўстликни юксак даражада қадрлаймиз. Бу дўстлик бутун социалистик лагерь бирлигини ҳамда куч-қудратини мустаҳкамламоқда ва бутун дунёда тинчлик учун олиб борилаётган курашда жуда муҳим роль ўйнамоқда, — дейилади Узоқ Шарқ меҳнаткашларининг жавоб телеграммаларида.

КУБА ҲУКУМАТИНИНГ АҚШ ҲУКУМАТИГА НОТАСИ

ГАВАНА, 5 январь. (ТАСС). Американинг Куба билан дипломатик муносабатларни узиш тўғрисидаги нотасига жавобан Куба ташқи ишлар министри вазифасини бажарувчи Карлос Оливарес 4 январда Американинг Кубадаги элчихонасига нота юборди. Нотада, жумладан, айтиладики, Америка элчихонаси ходимларининг асосий кўпчилиги Кубадан чиқиб кетиши учун илгари берилган 42 соатлик муддат Американинг Кубадаги ҳамма ходимлари мамлакатдан жўнаб кетишига кифоя қилмаса, революцион ҳукумат бу муддатни узайтиришга тайёр. Нотада яна шу нарса ҳам кўрсатиб ўтиладики, Куба ҳукумати америкалик гражданларнинг ҳаммаси учун тамомила хавфсизликни таъминлаб беради. Вашингтондаги Куба элчихонасининг ва АҚШ даги Куба консулхоналарининг ходимлари ҳам, дейилади сўнгра нотада, мумкин қадар жуда қисқа вақт ичида Америка территориясидан чиқиб кетадилар.

Нотада айтилишича, Куба революцион ҳукумати Чехословакия ҳукуматидан АҚШ да Кубанинг манфаатларини ҳимоя қилиш вазифасини ўз зиммасига олишни илтимос қилган.

Африка давлатлари раҳбарлари конференцияси очилди

КАСАБЛАНКА, 4 январь. ТАСС мухбири А. Васильев хабар беради: бугун бу ерда Африка давлатлари раҳбарларининг конференцияси очилди. Конференцияда Гана, Гвинея, Ливия, Марокаш, Бирлашган Араб Республикаси, Мали Республикаси ва курашаётган Жазоир вакиллари қатнашмоқда. Конференцияда иштирок этмоқ учун Бирлашган Араб Республикасининг президенти Гамол Абдил Носир, Гана Республикасининг президенти Кваме Нкрума, Гвинея Республикасининг президенти Секу Туре, Мали Республикасининг президенти Модибо Кейта, Жазоир Республикаси мувaққат ҳукуматининг бош министри Фарҳод Аббос келишди. Конференцияда Ливиядан вакил бўлиб ташқи ишлар министри қатнашмоқда. Конференцияга Цейлон вакили ҳам келди.

Конференция очилишида Марокаш қироли Муҳаммад V табрик нутқи сўзлади.

Бу конференция жаҳон афкор оммасининг эътибори Конгодаги аҳвол, Жазоирдаги уруш, яқинда Саҳройи Кабирда учинчи атом бомбасини портлатган француз ҳарбийларининг игвогарона ҳаракатлари сингари жиддий ва кечиктириб бўлмайдиган проблемаларга қаратилган бир пайтда чақирилди.

Африка халқлари бу конференциядан конструктив қарорлар ва амалий натижалар кутмоқдалар. Жуда хилма-хил сиёсий эътиқоддаги марокашликлар Африка бирдамлиги конкрет тус олиб, Африкадаги мустақил мамлакатлар сиёсатида таъсирли куч бўлмоғи лозим, деган фикрдадирлар.

ЦЕЙЛОН ДАВЛАТ ТИЛИ ТЎҒРИСИДА ҚОНУН

КОЛОМБО, (ТАСС). Янги йил бошида Цейлонда кучга кирган қонунга мувофиқ инглиз тили ўрнига сингалез тили давлат тили деб эълон қилинди. Қонунда Цейлоннинг айрим районларида расмий иш олиб боришда тамил тилидан ҳам фойдаланиш кўзда тутилади.

СПОРТ ПОЛВОНЛАР ОЛИШУВИ

Тошкентдаги «Динамо» кўнгилли спорт жамиятининг спорт залида икки кун давомида самбо кураши (қуролсиз ўзини ўзи ҳимоя қилиш) бўйича Ўзбекистон биринчилиги учун мусобақа бўлиб ўтди. Бу мусобақаларга «Буревестник», «Динамо», «Меҳнат» кўнгилли спорт жамиятлари ҳамда Армия спорт клубининг терма командалари қатнашди.

Беш йил танаффусдан сўнг биринчи марта ўтказилган бу мусобақа республикада спортнинг энг чиройли турларидан ҳисобланган самбо кураши ёшлар ўртасида кенг ёйилганлигини яна бир марта исботлади. Динамочи спортчилардан Зиёдов билан Худойберганов, армия вакили Дальченко каби азамат полвонлар ўз маҳоратларини намойиш қилдилар.

Командалар ўртасида «Буревестник» жамиятининг вакиллари биринчи ўринга чиқдилар. Динамочилар иккинчи ва Армия спорт клуби учинчи ўринни олди.

Ўз вазн категориялари тартибида қуйидагилар республика чемпиони номига эга бўлдилар: Р. Йўлдошев («Буревестник»), Т. Худойберганов («Динамо»), Ш. Рўзибоев, К. Соатов, С. Алимов (ҳаммаси «Буревестник»дан), В. Дальченко (Армия спорт клуби), Р. Отажонов («Буревестник») ва С. Зиёдов («Динамо»).

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» РЕДАКЦИЯСИГА

Муллажон Каримович Узоқовнинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан таъзия билдирган ҳамма ташкилотларга, муассасаларга ва айрим шахсларга «Қизил Ўзбекистон» газетаси орқали чин қалбдан миннатдорчилик билдиришни сўраймиз.

Узоқов оиласи.

Редактор **И. РАҲИМОВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

6 ЯНВАРДА

12.00 — **«Қизил юлдузча»** (телеинсценировка), 12.30 — **«Илья Муромец»** номли бадиий фильм, 19.00 — **«Газетанинг икки сатри»** (ҳужжатли фильм), 19.15 — **Сўнгги ахборот**, 19.35 — **Халқаро масалалар** (ўзбек тилида), 19.50 — **Совет композиторларининг романслари** («Совет музика маданияти» циклидан концерт), — 20.15 — **«Ҳаёт йўли»** деган бадиий фильм, 21.30 — **Ўзбек куйларидан концерт.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/I да эрталаб **Доктор Айболит**, 7/I да эрталаб **Жизель**, кечқурун **Майсаранинг иши**. СССР халқ артистлари **Ҳалима Носирова Саодат Қобилова**, Ўзбекистон ССР халқ артисти **Саттар Ярашев, Карим Зокиров** Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган артистлар **Жамол Низомхўжаев, Михаил Давидовлар** қатнашади.

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/I да эрталаб ва кечқурун **Ҳамза**, 7/I да эрталаб **Алишер Навоий**, кечқурун **Холисхон.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/I да эрталаб **Хоразм эртаси** кечқурун **Олтинкўл**, 7/I да эрталаб **Оқ нилуфар**, кечқурун **Раис уйланармиш.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 10/I гача **«Циркда арча»**. РСФСР да хизмат кўрсатган артист **Ю. В. Дуров** қатнашади. Томошалар кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда бошланади.

КИНО

Қалъа сири — «ВАТАН» (эрталаб соат 10-20 минут ва кундуз 12 да), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб 10 ярим, кундуз 1 ва 3 да).

Мўъжизакор — «ВАТАН», «СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун), «ЁШ ГВАРДИЯ» (эрталаб соат 10, 11-45 минут, кундуз 1 ярим ва 3-15 минутда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кеч 5 ва 10-40 минутда).

Янги Гулливер — СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да), «СПУТНИК» (эрталаб 10 да).

Мурзилканинг саргузаштлари — «ДРУЖБА» (2-залда эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да).

Бировнинг ташвиши — НАВОИЙ номли, «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун), «ДРУЖБА» (1 ва 2-залда кеч соат 5 дан).

Қўлга тушмаган — ўғри эмас — «ИСКРА» (кеч соат 9-50 ва 10-25 минутда).

Бўрон олдида — «МИР», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кеч 7 ва 9 да).

КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРАСИ

КИНОТЕАТРЛАР ЭКРАНИГА

Шаҳар ташқарисида

НОМЛИ ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМ ЧИҚАРАДИ

Сценарий авторлари — **Ю. Эдлис, В. Лисенко.**

Постановкачи режиссёр — **Вадим Лисенко.**

Оператор — **Леонид Проскуров.**

Ролларда:

Людмила Бутенина, Вячеслав Шалевич, В. Емельянов, Д. Дариенко, М. Гаврилко, В. Захарченко, В. Уральский ва бошқалар қатнашади. Фильмни «Молдова-фильм» киностудияси 1960 йилда ишлаган.

ГРАЖДАНЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР ДИҚҚАТИГА!

„Металлобитремонт“ комбинати

Бутуниттифоқ савдо палатасининг намуналари юзасидан никель, хром ва латунь қопланган

ҲАР ХИЛ ҚАНДИЛЛАР, ТОРШЕРЛАР (ПОЛ ЛАМПАЛАРИ), СТОЛ ЛАМПАЛАРИ, ДЕВОР БРАЛАРИ, МЕТАЛЛ КАРНИЗЛАР ТАЙЁРЛАШ УЧУН

ЗАКАЗ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Мурожаат учун адрес:

1) Тошкент шаҳар, Чимкент тракти, 13-цех (8, 9, 15-автобуснинг «Темир йўл кўприги» остановкаси), телефон — 32-562.

2) Лугин кўчаси, 88-уй, 1-цех, телефон — 34-185.

Фармон кўча, Ердамчи тупик, 18-уйда турувчи **Ҳамидулла Ҳикматовнинг** шу уйда турувчи Қумри Абдуқодировна Ҳикматова (Имомхўжаева)-дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Беҳзод кўча, 93-уйда турувчи **Наима Эгамбердиеванинг** 1-Оқлон кўча, 12-массив, 21-участкада турувчи Исмоил Икромовдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район, 6-участка халқ судида кўрилади.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: ТОШКЕНТ, «Правда Востока» кўчаси 26 уй

КОММУТАТОР — 26334, 33262. Редакция бўлимларининг телефонлари: партия турмуши — 33469. Пропаганда — 33469. Саноат ва транспорт — 29.005. Совет қурилиши — 34780. Қишлоқ хўжалиги — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34524. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005. Секретариат — 31226. Эълонлар — 28142.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси

Р. 03507. Нашр. Б. 5.